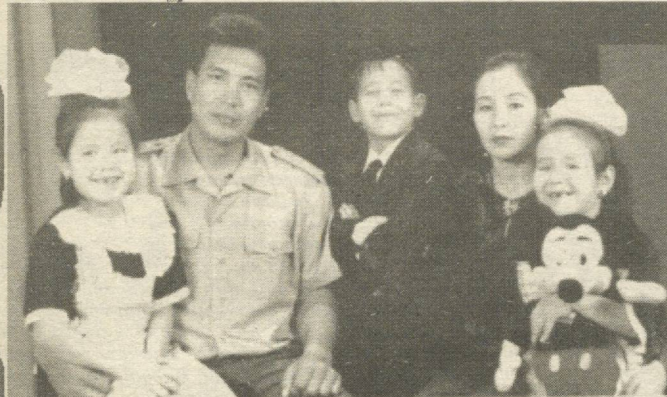

1991 йил 1 сентябрдан
чиқа бошлаган

ОФИЦЕР ОИЛАСИНИНГ

ОЎИЛА БЕКАСИ

Миригул - Нукус кизи. Мен у билан ҳарбий оилалар билан танишув чоғида суҳбатлашган эдим. Даврадаги аёллар ичида фикрининг теранлиги, ҳаётий қарашлари, оилавий муносабатларга боғлиқ суҳбати билан ажралиб тургани, ўшанда. Жуссасининг ихчамлиги боисми, ҳар қалай мен уни оила қурганига уч-тўрт йил бўлган келинчақ, деб ўйлагандим. Билдимки, уч фарзанднинг онаси бўлган Миригул ўн беш йиллик рўзгорнинг бекаси экан.

Миригул билан турмуш ўртоғи Марат ўн йил синфдош бўлишган. Ақли, аълочи, зукко Миригулга нисбатан Маратда ўзгача меҳр уйғонди. Йиллар ўтиб муҳаббатга айланган бу туйғу икки ёшнинг келажақ йўллари бирлаштирди. Улар мактабни тугаллаб Самарқанд шаҳрига йўл олишди. Миригул медицина, Марат эса архитектура институтига ҳужжат топширди. Талабалик бахти иккаласига ҳам насиб этди. "Олтин давр"нинг учинчи йилга келиб улар ширингина оила қуришди. Йиллар ўтиб, Миригул Нукус шаҳридаги шифохоналардан бирида иш бошлади. Марат эса ҳарбийлик йўлини танлади.

- Унинг бу қарорини мен чин дилдан қўллаб-қувватладим. Чунки ҳарбийлик касби менга ҳам ёқарди. Бироқ, ҳаётимизда оилар, ҳатто йилларга чўзилган айрилик онлари бошланганди, - дейди Миригул ўша вақтларни эслаб. - Марат дастлаб кичик

офицерлар тайёрлаш курсига ўқий бошлаган кетди. Мен эса икки эгизак фарзандларим - Айгул ва Ахмад билан Нукусда қолдим. Кейинчалик уни Фарғонага хизматга юборишди. Бу синовларда иккимиз ҳам тобландик, бир-биримизга интилиб яшадик. Фарзандларим билан Фарғонага келдим. Уч йилдан буён Қўқонда яшаймиз. Мен шаҳардаги болалар шифохонасида ишлаяпман, фарзандларим ўқияпти. Бироқ бу ерда қачонгача истиқомат қилишимиз номаълум. Чунки дадамизни қаерга хизматга юборишса, биз ҳам ўша ерда бўламиз. Ҳозирда ҳам турмуш ўртоғим полигонда бўлган вақтларида унинг йўлига ойнаб кўз тикамиз. Онаси - ўн бир фарзандни тарбиялаб, вояга етказган Сапураҳон ая 7 апрел куни муборак 63 ёшга қаршилар эканлар. Миригулнинг илтимосига кўра биз у кишини келаятган ушбу қўтлуғ эса билан бирга аёллар ва баҳор байрамлари билан ҳам чин дилдан кутлаймиз.

Биз ҳарбий қисм батареяси командири кичик лейтенант Марат Ибрагимов ва Миригул Бекбердиеваларнинг оиласи тўғрисида қисқача ҳикоя қилдик. Юрт тинчлигига ҳисса қўшиб, осойишталигимиз посбонларига ҳамдард ва ҳамнафас бўлиб яшаб келаятган Миригулдек оқила, сабрли, зийли аёлларимиз бор экан, ҳарбийларимиз хизмати албатта омадлидир.

Зулфия ЮНУСОВА

Бекобод ойна жаҳони 1991 йил ўз иш фаолиятини бошлаган. Мана у 12-13 йилдики Сирдарё вилоятининг кўпгина туманларида, ҳамда қардош Тожикистоннинг Нав туманига ҳам беиннат хизмат қилиб келаяпти. Студияда ёш журналистлар талай

гина. Шулардан бири Раҳима Жумабаева ҳам 1996 йилдан буён "Нигоҳ" маърифий кўрсатувини олиб боради. Раҳиммахон бўш вақтларида от спорти билан шугулланади.

Корабек ИБРАГИМОВ
олган сурат

ҲАР БИР БОЛА СОҒЛОМ ҲАМ

Маълумки ҳозирги кунда мамлакатимизда Президентимизнинг бевосита ташаббуси билан болалар спортини ривожлантиришга алоҳида эътибор қаратиляпти. Турли шаҳар ва туманларда спорт коллежлари ва иншоотлари, футбол мактаб-интернатлари ташкил этилиб, фаолият кўрсатаёпти.

Самарқанд шаҳридаги "Олимпия захиралари" футбол мактаб-интернати директори Шомурод Ашуров билан ўқув даргоҳида олиб борилаётган ишлар, қўлга киритилаётган ютуқлар ҳақида суҳбатлашдик.

- Катта оилада ўсиб улғайдим. Оиламизда 12 фарзанд туғилиб ўсганмиз. Отам ўқитувчи, онам уй бекаси эдилар. Отанамиз бизнинг тарбиямизга, соғлигимизга жуда яхши эътибор беришарди. Болалигимдан жони дилим футбол бўлган. Айниқса, 5-6 синфда ўқиб юрган кезларим ҳаётимни футболсиз тасаввур қилолмасдим. Ҳар кун дарсдан, уй ишларидан бўш бўлдик, дегунча жўралар билан футбол ўйнардик. Кўп ўйнаганимиздан бизга кўпкок ҳам чидамасди. Тўп йўқ пайтлари ҳар хил латта-путталардан тўп ясаб ҳам ўйнайверар эдик. Хуллас спортга бўлган меҳрим туфайли ўрта мактабни битириб Самарқанд спорт билим юртига ўқишга бордим. Уни битириб, Ўзбекистон давлат жисмоний тарбия институтида ўқишни давом эттирдим.

Талабалигимда ҳам қўлимдан тўп тушгани йўқ. Қаерда бўлмайин футбол тўпи ҳамроҳим эди. Ўқишни битириб қайтган Самарқанд вилоятининг Окдарё туманидаги спорт мактабиде бош мураббий, директор ўринбосари, туман халқ таълими бўлимида спорт бўйича мутахассис вазибаларида, 2001-2002 йиллари Самарқанднинг "Мароқанд" футбол клубида бош мураббий вазибаларида ишладим.

Бизнинг «Олимпия захиралари» ўсмирлар футбол мактаб-интернатимиз ташкил этилиб, ўз фаолиятини бошлаганига 8 йил бўлди. Мактаб-интернатимизда 280 та ўқувчи таълим олади. Уларга 9 та спорт мураббийимиз ва бошқа фанлар бўйича 16 та малакали ўқитувчиларимиз таълим беришарди. Ўқув хоналаримиз, спорт майдончаларимиз талаб даражасида ташкил этилган. Ўқувчиларимиз 4 маҳал иссиқ овқат ва яхши жиҳозланган ётоқхоналар билан таъминланганлар. Ўқиш, ўрганиш ва дам олиш учун ҳамма шароитлар яратилган.

- Таълим олаётган болаларнинг ота-оналари билан ўзаро муносабатларингиз қандай?

- Тўғри, интернат-мактабимизда ўқувчиларимиз ҳам яшаб, ҳам ўқиганлари учун ўз уйларида кам бўлишарди. Улар орасида кўп фарзандли, қийналган оилаларнинг фарзандлари, ҳамда ота-онасиз болалар ҳам бор. Ота-оналари келиб туришарди. Фарзандининг соғлиги, ўзлаштиришини назорат қилишарди. Баъзи масалаларда улар билан албатта суҳбатлашиб оламиз. Мактаб-интернатнинг шароитидан, фарзандларининг таълим-тарбиясидан ҳаммаси хурсанд. Кам таъминланган ёки ота-онаси йўқ ўқувчиларга ўзимиз ҳар томонлама ёрдам бериб, қўллаб-қувватлаймиз. Мақсадимиз ҳар бир бола тўғри, соғлом бўлиб ўссин. Машҳур футболчи бўлиш бўлмаслигидан қатъий назар, эл юртимизга фойда келтирадиган, яхши инсон бўлиб етишсин.

- Ўқувчиларингиз орасидан ўз иқтидорини ажралиб турадиганлари ҳам борми?

- Ўқувчиларимиз республикамизда ўтказилаётган барча мусобақаларда қатнашиб 1,2,3-ўринларни эгаллаб келишарди. 2002-2003 йилларда Жиззах шаҳрида ўтказилган мусобақаларда юқори синф ўқув-

чиларимиз 3-ўринга сазовор бўлишди. Улар орасида ўзининг алоҳида қизиқиши ва иқтидори билан ажралиб туривчилари кўп. 9-синф ўқувчиси Отабек Раҳимов ҳозирги кунда Республика ўсмирлар терма жамоаси аъзоси, 10-синф ўқувчиси Жамшид Ашуров, 9-синф ўқувчиси Зафар Салимов, 8-синф ўқувчиси Алишер Тўхтамшевлардан умидимиз жуда катта. Насиб этса келажақда улардан республикамиз футбол соҳасини ривожлантирувчи, шаънини ҳимоя қилувчи ажойиб мутахассислар етишиб чиқади. Ҳозир Республикамизда мавжуд бўлган "Пахтакор", "Навбахор", "Зарафшон", "Машъал", "Буҳоро", "Динамо", "Насаф" жа-

моаларида, шунингдек, Қозғистоннинг айрим жамоаларида мактаб-интернатимизни тугатиб кетган кўпгина ўқувчиларимиз фаолият кўрсатаётганликларидан гуруруланамиз.

- Турмуш ўртоғингиз, фарзандларингиз ҳам футболни севишадими?

- Турмуш ўртоғим ўқитувчи. Учта ўғлим бор. Каттаси коллежда ўқийди. Иккала кичиги ҳали мактабда. Лекин уччаласи ҳам менга ўхшаб футбол ўйинининг ашаддий ишқибозлари. Бўш вақт бўлди дегунча кўпкок кўтариб футбол ўйинига кетишарди. Тўрттала футболчининг орасида яшаётган рафиқам эса ҳаммамизга мухлис.

- Суҳбатингиз учун раҳмат. Эгу ишларингизда маваффақиятлар тилаймиз.

Ҳайтгул РАХИМОВА
Лола АҲМЕДОВА

Буҳоро вилояти ИИБ тергов бошқармасининг девонхона бошлиғи Муҳайё РАШИДОВА ўз касбига муҳаббат билан киришган ёшлардан.

Ражаббой РАУПОВ олган сурат.

**Ичимлик ҳар бир балонинг эшиги,
сен ўша эшикка бош суқишдан эҳтиёт бўл!
Абу Аъло ал Мааррий**

Биз бугун ичкиликбозликнинг инсон ички органларига таъсири, унинг келиб чиқиш сабаблари ҳақида гапиришга жазм этдик. "Мозийдан иш қилшайдиридир". Урта асрларда ал кимёгари шаруб, рангсиз, ҳиди ва таъми аччиқ бир суюқлик кашф этишди. Бу суюқлик дилни хурсанд қилиш ва кўзга-тиш хоссаиға эға бўлганлиғи учун уни "оби зам-зам" - ҳаёт суви деб атадилар. Кейинчалик орадан бир қанча вақт ўтғач, уни "Ажал ва кул-

жигар, жинсий йўл ва бошқа органларга ҳалокатли таъсир қилади. Шуни алоҳида таъкидлаш кераки, алкогольни ҳеч қачон дори сифатида қўлламаслик лозим. Бу тўғрида бир донишманднинг айтган сўзларини ёдда тутишни маслаҳат берамиз: "Ичган одамнинг дили равшан топғандек бўлади, ҳамма нарса бутунлай ўзгаради, яъни маст одамнинг қувноқлиғи йўқолиб, ўрниға бутунлай бефарқлик пайдо

Ароқхўрнинг қисматиға:

фат суви" деб атай бошлашди. Дарҳақиқат, рус олими Й.П.Павлов айтғандек, алкоголь одамларға хурсандчиладан кўра, кўпроқ ғамташвиш, оғир мусибатлар олиб келди. У одамларнинг сихат-саломатлиғи, умрларига эғов бўлди, асабларини ишдан чиқарди.

Этил спирти (алкоголь) заҳарли наркотик моддалар гуруҳиға кириб, тирик организмға ўта зарарлидир. Спирт - лотинчасиға "Спир" - на-фас оляяпман, деган сўздан олинган. Шунинг учун ҳам спиртли ичимлик соғлиқ келтиради, касалликка қарши қурашади ва дардан ни өнгади, деган фикрлар мавжуд бўлган. Сув билан спирт аралашмасининг "ҳаёт суви" дейилиши ҳам бежиз эмас.

Алкоголдан биринчи навбатда асаб системаси зарарланади. Чунки одам миёсидиға хўжайраларда ёксимон моддалар кўп бўлиб, улар спирта тез эрийди. Алкоголь асаб хўжайраларига кириб, унинг фаолиятини бузади. У ҳаммадан ҳам бош миё пўстлогига кўпроқ таъсир қўрсатади. Ағар у тирик хўжайраларда 20 фоздан ортиқ бўлса, аслиға қайтмайдиган патологик ҳолатларни пайдо қилади, шундан сўнг хўжайралар ўлади. Алкоголнинг қанча миқдорда ичилганига қараб, клиник жиҳатдан маст бўлишининг учта: энгил, ўрта, оғир босқичлари тафовут қилинади. Спиртли ичимликни узок вақт мобайнида қўлаб ичиш натижаида турли психик касаллиқлар "оқ алахлаш", "алкоголь вавасаси" каби жинсийсимон ҳолатлар пайдо бўлади. У мунтазам равишда истеъмол қилинганда эса даставвал қанча, асаб тизимиға, меъда, ичак йўлиға,

бўлади. Сурункали ичадиган одам маънос бўлиб қолади, уйқуси бузилади, ваҳимали тушлар кўради, бекордан-бекорға кўрқиб пайдо бўлади. Қўллари қалтирайдилар, ўта сержаҳл бўлиб қолади".

Сурункали алкогольликларда алкогольдан "рашқ вавасаси" - психик касаллик пайдо бўлади. Бу касаллик феъл-атворға кўра иродаси йўқ ва кўп ғумонсирайдиган одамларда ривожланади. Бу ваваса оилада борган сари зўрайиб, тургун бўлиб қолади.

Бунга бир мисол келтирайлик. М. исмли аёлнинг турмуш ўртоғи ана шундай касалликка чалиниб, олти нафар ширин-шакар фарзандларини тирик етим қилди. Ароқни ичиб олиб, хотинини рашқ қилаверди ва пировардида ҳайдаб юборди. Муштипар онанинг дарё-дарё кўз ёшлари унга қор қилмади. Ароқ ўз кучини, таъсирини қўрсатган эди. Бу оилани яраштириш учун қариндош-уруғлари, маҳалла аҳли, дўстлари ҳаракат қилишди. Бирок, меҳнатлари зое кетди. Гишт қолипдан кўчган эди. Хотини уйға қайтишға бетламади.

Сурункали алкогольликларда вазонатия томирларининг торайиши ва кенгайиши бузилади. Бошқа қон қуйилиши, бош оғриғи, бош айланниши содир бўлади. Бунда акасари веноз тизими касалланади. Шунинг учун ҳам алкогольнинг юзи одатда қўқимтир, тўқ қизил тусда бўлади. Бу айниқса бурунда яққол кўринади. Яъни бурундаги қон томирлари қонға тўлиб, хўрознинг тожидек қизариб кетади.

Томирлар тонусининг ўзгариши муносабати билан юрак бажариши керак бўлган катта иш - фаолият ўзгаради. Юрак мускули бир кеча-

кундузда юз минг мартаға яқин қисқаради ва 18 тонна юкни бир метр баландлиқка кўтариш учун зарур бўладиган қувватни сарфлайди. Юрак фаолияти ҳам бошқа органлар фаолияти каби марказий асаб системаси томонидан идора этиб турилади. Шу сабабли алкогольнинг ҳалокатига олиб борувчи таъсири юракка икки томонлама - марказий асаб тизими ва қон билан намоён бўлади. Юрағида чуқур ўзгаришлар бўлган кишиларда (юрак порого, кардиосклероз) спиртли ичимликлар жуда оғир ўзгаришларға, ҳаттоки ўлимға олиб келади.

Ким бўлса нафс ила

БЕМОРЛИГУ... ЖИНОЯТ

май қурбони,
Ҳисобланг суст онинг
онг, виждони.

Зеро, шоир айтғандек, ичкилик инсоннинг тафаккуриға, онғиға, сезги органларига, фикрлашиға зарар қилади. Оқибатда ичкиликбоз киши инсоф ва виждонидан ҳам айрилади. Миёси айниб, нима қилаётганини ўзи ҳам аниқ билмай қолади.

Алкоголдан одамнинг энг муҳим органи - жигар катта зарар кўради. Жигар киши организмда жуда муҳим вазифини бажаради. Ундан бир сутқада 720 литр қон ўтади. Овқат билан тушадиган ва ошқозон шиллиқ пардаси орқали сўриладиган ҳамма моддалар қон билан бирға жигарға тушади ва у ерда мурракаб кимёвий ўзгаришға учрайди.

Баъзи кишилар оз-оздан ичса, ҳеч нима бўлмайди, деб ўйлашади. Ҳолбуки, дарё шохобчалардан, мастлик қадахдан бошланади.

"Биринчи қадахни одам ютади. Иккинчи қадахни қадах ютади. Учинчи қадах одамни ютади"

(Япон мақоли).

Ярамас одатларға, оғир хасталиқларға дучор бўлмаслик, саломатликни мустақкамлаш, шундл, идрокили, иродали бўлишлик ҳар бир инсоннинг ўзига боғлиқ. Одамнинг ўз саломатлиғиға путур етказиши осон, бируқ уни тиклаши қийин.

Саъдий Шерозий:- "Май касаси ичида жилваланиб турган кўш алдамчи қуёшдир. У сениннг озгиниға ботишидан эҳтиёт бўл. Ақлдан оздирадиган ҳар қандай модда, гарчи у май бўлмаса ҳам, майнинг яқин қариндошлариридир. Сен ичкиликни сира ичма: у ақлдан, тўғри тафаккур қилишдан адаштиради, озгина хурсандлик, кайи-иф-сафо бериши билан бирға узок муддатли қайғу ва бахтсизликларға гирифтор қилади", дейди.

Ўртбошимиз муҳтарам Ислон Каримов халқ соғлиғи, унинг турмуш даражасини яхшилаш борасида тинмай ғамхўрлик қилмоқда. "Соғлом авлод учун", "Соғлом турмуш фарзи учун", деган гапларда бир олам маъно, чуқур мазмун бор. Зеро, бу хушёрликка дебоҳабдор.

ЗУЛФИЯ МУКОФОТИГА НОМЗОДЛАР

СУРХОНДАРЕ ВИЛОЯТИ

Феруза ҚУРБОНОВА - Денов шаҳридаги 84-умумтағлим мактабининг 11-синф ўқувчиси. У инглиз тили, тарих, ҳуқуқ ва адабиёт фанларидан юқори кўрсаткичларға эришмоқда. Ҳаётининг маҳалла болаларидан 6 нафарига инглиз тилини ўргатмоқда.

Феруза спортнинг шахмат тури билан 5 ёшдан шугулланади. Қизлар орасида туман, вилоят чемпионидир. У серқирра шодкор. Адабиёт соҳасидаги "Уйгоқ юлдузлар" шеърый китоби чоп этилган. Унинг шеърларида табиат манзаралари, гўзаллик, ёшлиқ, она-Ватан, мустақиллик ифтихор билан куйланади.

Шаҳодат АРХАНОВА

Музработ туманида туғилган. Тошкент маданият коллежининг сиртқи бўлими талабаси. "Бунёдкор" ёшлар телеклубининг "Маданият" гуруҳи аъзоси.

Ўзининг ватанпарварлиғи, аъло баҳоларға ўқиниши, ижодаи муваффақиятлари билан тенгдошларига ўрнатқ бўлмоқда. Шеърлар ҳам ёзади. "Кўнилла сайр" шеърый тўпламиға кирган "Армон", "Ватан меҳри" шеърлари айниқса диққатға сазовордир.

Мақсуда УСМОНОВА - Термиз шаҳридан. Ҳозир Термиз Давлат Университетининг IV-босқич талабаси.

Мақсуда мусиқаға, қўшиққа ёшлиғидан ҳавас қўйган. Талабаларнинг "Универсиада-2002" байрамида, 2003 йилдаги "Қизлар давраси" да қатнашиб, қўшиқлар қуйлаган.

Шунингдек, университетда ўтказиладиган "Қувноқлар ва зуккорлар" каби қўриқ танловларда фаол қатнашади. Аъло ўқиниши, университет ҳаётидаги фаол иштироки учун фахрий Ёрлиқлар билан тақдирланган.

Зарифа ЖОВЛИЕВА - Жарқўрғон туманидан. Термиз Давлат университетининг талабаси.

У халқимизнинг унутулиб бораётган урф-одатлари, расм-русумларини ўрганиши учун изланмоқда. Аълочи қиз Зарифа Республика талабалар Олимпиадасида қадимги сурхон чертма созлари, чапқовуз чалиб, қўшиқ айтиб қатнашиди. У қадимги созларнинг бугунги кундаги ривожини ўстиди иш олиб бормоқда. Чапқовуз чертанида ҳар қандай қўнилли сел қилиб юборадиган Сурхон қизи танловда фан йўналиши бўйича қатнашмоқда.

МУЛОҲАЗА, МЭНОҲАДА, МЭНОЗАРА.

Азиз фарзандларимизни қомил инсон бўлиб улғайтишда ота-оналар, устозлар ва маҳалланинг муносиби ўрни бор. Шуни ҳисобға олиб, мактаблар режасида тез-тез ота-оналар мажлиси режалаштирилади. Мажлисға маҳалладан, ҳомий ташкилотлардан вакиллар тақлиф қилинади. Бу яхши. Аммо мени бошқа бир нарса кўпроқ ўйлантиради. Ўқув юртларидаги ота-оналар йиғилишиға

кўпроқ оналар катнашади.

Бир томонлама олиб қараганда бу яхши. Чунки, бола тарбияси кўпроқ оналар зиммасиға тушади. Масаланинг бошқа томони борки, буни бир оталар мулоҳаза қилиб кўрсалар ёмон бўлмасди.

Агар оталар ўз болаларининг юриш-туриши, ўқишиға кўпроқ эътибор қўлсалар, албатта, ижобий натижа беради. Мен йиғилишларға фақат оталар катнаш-

БОЛА ТАРБИЯСИГА ОТА ХАМ МАСЪУЛ ЭМАСМИ?

син, дейишдан йироқман. Аммо, ҳеч бўлмаса икита йиғилишдан бириға оталар келсалар, йиғилишдан олган таассуротларини болаларига тўғри етказиб, уларни тарбията қачириб турсалар ёмон бўлмасди.

"Ота тарбиясини олмаган" ибораси ишлатилганда бола тарбиясида оталарнинг ўрни нечоғлиқ юқори эканини ҳис қиламиз. 25 йиллик ўқитувчилик фаоли-

ятим мобайнида шуни ҳис қилдимки, қайси боланинг отаси тез-тез мактабға келиб турса синф раҳбарлари билан мулоқот қилиб турса, шу боланинг билими ҳам, тарбияси ҳам яхши бўлади.

Бу мулоҳазаларни билдиришиға яқинда мактаб-интернатда ўтказилган ота-оналар йиғилиши сабаб бўлди. Йиғилишға келган ота-оналар умумий сонининг фа-

кат 10%ни оталар ташкил қилар эди. Болаларимизнинг бир оз тарбиясизлиғиға сабаб, оталарнинг болалари тарбиясиға эътиборсизлиғи эмасмикан? Ҳатто, ўз боласининг нечачи синфда ўқиниши билмайдиган оталар борлиғи мени ажаблантирди. Азиз муҳлис, шу боис бу ҳақда Сизнинг фикрингизни билишни истардим...

Йўлдошбой ХАМРОҚУЛОВ
Андижон туманидаги 10-мактаб-интернат ўқитувчиси

Мен бу оилани анчадан буён билман. Уларнинг уч қизи ва яккаю ягона ўғиллари бор. Қизлари ўқиб, касб-хўнар эгаллаб, яхши оилаларга келин бўлишди. Ўғил ҳам ўзига тўқ оиланинг қизига уйланди. Хаётлари тинч, осойишта эди. Лекин... Яқинда "Мохиниса ая ўғилдан воз кечибди, уйдан ҳайдабди", - деган хабарни эшитиб кулоқларимга ишонмадим. "Бўлиши мумкин эмас... Шундай оқила аёл ўз фарзандидан воз кечса-я", - деган ўй мени уларнинг хузурига етаклади.

Мохиниса ая мени маҳзун қиёфада қарши олдилар: "Сиз ҳам эшитиб ҳайрон қолгандирсиз, бошқа иложим йўқ эди... Отанинг аҳволи бу бўлса..." - дея ая хонадаги диванда кўрпага ўралиб ётган эрига кўзи билан имо қилди: "Ҳаммасига шу киши сабаб, мен эса охириги чорани қўладдим". Шу пайт кўхликкина келинчақ патнисда чой, қанд-курс олиб кирди-да, саломлашиб, хонани оҳиста тарк этди...

Уч қизни вояга етказиш учун кетган меҳнатларим бир бўлди-ю, битта-ю битта ўғлини тарбиялашга кетган заҳматларим бир томон бўлди. - «Ух» тортиб гапини давом эттирди Моҳиниса ая, - Адамиз (эри) ниҳоятда баджаҳл, таъбир жоиз бўлса жиззаки эдилар. Оғзи-

уйга келар, "айбдорларни" етти пуштини қолдирмай, опаларининг олдида бўралайтиб сўккани-сўккан эди. "Уй-лантурсак, босилиб қолар", - деб обрўли оиланинг қизига "оқ ўраб" келдик. Бу даврда икки қизимни узатган, кенжа қизим олийгоҳда таълим оларди. Келиним ҳам жуда ширинсўз, чаққонгина чиқди, ҳусни ҳам бинойидедеккина эди. Ўғлим... ўғлим эса келинга ҳам ота қилигини қўллай бошлади. Яхши оилда ёмон гап эшитмай ўсган қиз эмасми, бошида ўғлимнинг бўлар-бўлмасга қиладиган "хархашалари"дан, тирнок тагидан кир излаб, оғзига эрк беришларидан кўнгли ўқиб, йиғидан кўзлари қизариб юрарди. Бундай пайтларда, ўғлимни койиб, келинимни эрқалашга, ширин сўзлар айтиб, ғуборини тарқатишга ҳаракат қилардим. Кейинчалик у фақат менга суюниб яшаётгандек эди.

Бир куни қудам, катта ўғиллари билан бизниқига меҳмонга келишди. Келининг акаси ўғлимдан беш ёш катта, ниҳоятда вазимин йигит. Ўзи ҳам нуфусли мансабда ишларди. Ўша куни уйда меҳмонлар борлигидан беҳабар ўғлим дарвозадан кирар-кирмас охи-хонада қуймаланётган хоти-

- Майли синглим, сен тинч бўлсанг бўлди, бизга эътибор қилма. Бўпти қудам, «соғ бўлинглар» - деди-ю, "ҳай-ҳайлашим"га қарамай ҳовлидан чиқиб, машиналарига ўтириб кетишди. Улар кетишгач, хўнграб уйга кирдим. Неча кундан буён «боди» кўзгаб ўрнидан туролмай ётган эрим ҳам бу машмашаларни эшитиб, биринчи марта ўзини тўпти туролмади, бор овози билан ҳовлига қараб қичқирди: - Аҳмад!!!

Отасидан ҳеч қачон дакки емаган ўғлим "далда" олиш учун деразадан бош сукди: - Ха, дада. Бопладимми, "катта" бўлса... - гапи бўғзида қолди.

Ҳайвон, нега ҳеч нарсадан ҳеч нарса йўқ бўкириб юрибсан?! Ер қилдинг-ку одамни? Қайноғанг шу гапларинг учун ўласи қилиб урса ҳам кучи етарди, чертмади-я... Йўқол, кўзимга кўринма!

Вазият бошқача тус олганига ўғлим бир оз анграйиб турди-да, отасидан «олганини» яна ўзига қайтарди:

- Ҳали сиз менга насиҳат қиладиган бўлиб қолдингизми? Сиз-а? Кучингиз кетиб, сиз ҳам айниб қолибсиз... Энди бобой насиҳатингиз ўзингизга сийлов. Яна бир марта менга нисбатан "ҳай-

ЎҒЛИМ ЭСА БЕҒОНА...

ларидан боди кириб, шоди чиқарди. Хаттоки қизлари ёнида энг ифлос, уятсиз сўзларни айтиб, мени сўкар, баъзан бўлар-бўлмасга ловуллаб, қўлларига тушган нарсага менга ҳам, қизларимга ҳам отиб юборишдан тоймасдилар. Ўғлимизга эса болагидан уят сўзлар билан сўкишини машқ қилдирав, опаларини калтаклашдан завқланардилар. Эндигина тили чиқаётганда, балки унинг бу қилиқлари "ўйин" бўлиб туюлар, аммо катта бўлган сайин, ўғлимнинг ҳам отасидек "оғзи шалоқ" лигидан кўнглимиз беҳузур бўларди. У ҳам жазли қикди дегунча, қўлига илинган нарсага опаларига, қатто менга ҳам отишини одади қилди. Ўғлимнинг бу ҳаракатларига эрим «ота-ўғил»да деб рағбат бериб турардилар. "Вояга етгач, босилиб қолар, ота-сининг нотўғри тарбиясидан ўзи ҳам уялар", - деб сабр билан қутардим. Ўғилга ота-бош тарбиячи, деб бежиз айтишмаган экан. Лекин отанинг ўзи тарбияга муҳтож бўлсанчи?... Мен «эримнинг феълени энди гўр тузатади» деб, тақдиримга тан берган, қизларимнинг тарбиясига бор кучимни сафарбар қилган эдим. Худого шукир, қизларим ақли-хушли фарзандлар бўлиб етишишди. Улар ҳам оталарининг, укаларининг «захар» сўзларидан, тийиксиз жахлларидан зада бўлиб ўсишди. Аммо ҳаммамиз ҳам чорасиз эдик... Уйдаги гапни кўчага чиқармасдик. Шунинг учун оила-миздаги "тинчлик"қа ҳамма-нинг ҳаваси келарди. Яъни "тўнимизнинг иссиғини ўзимиз билардик".

Ўғлимиз мактабни тугатгач, отаси савдо-сотик қиладиган дўкон очиб бердилар. У кун ора кимлар биландир уришиб, сўкишгани учун кўзи кўқариб

нига ўшқира кетди: "Ов, онанг... аҳмоқ, эр келганда югуриб чикмайсанми, сенга ўзи тарбия беришганим ўша уйингдаси бекфосатлар?! Намунча бурнингни кўтарасан, ким бўпти ўша ота-онанг?!"

Уйда ўтиришган кудаларим олдида "бўларим бўлди", югуриб ташқарига чиқиб: "Учир-ей овозингни, садқак одам кет, уйда қайноналаринг ўтиришибди", - дедим. Ўғлим "отдан тушгиси" келмасди.

- Утирса ўтирар, ёқмасак, ана катта кўча...

Қудам ва ўғиллари, ранглари оқарганча ташқарига чиқибди. Келининг акаси гарчи титраб турган бўлса-да, вазимлик билан:

- Тинчликми куёвтура? Сўқинишингизга арзигулик айланишини билмайман... - деди.Қудам эса бошларини сарак-сарак қилганча ерга қарадилар.

- Меҳмонга келган бўлсаларинг, об-ичиб кетаверинглар. Мен сизнинг чилдирмангизга ўйнайдиган ... эмасман. Катталигингизни уйингизда қиласиз, мен нимани хоҳласам, шуни гапирарман, оғзимга ҳеч ким ҳўжайин эмас, - узр сўраш ўрнига авжига қикди ўғлим.

(... Ўғлим учун юракни тилка-пора қиладиган бу сўқинишлар "оддий гап" эканлигини улар билишмасди... Қайданам билишсин, бирда қудамникига меҳмон бўлганимизда, эркак қудам кичкина боланинг оғзидан чиқиб кетган ноўрин сўз учун, уни ҳамма ўйинчоқларидан маҳрум қилиб, жазолагандилар.)

Аканинг қўллари мушт бўлиб тугилди-ю, яна қаёқларни ўйлади шекилли, менинг қўлларимга ёпишганча титраб турган синглисига қараб:

«отдан тушгиси» деган сўзни ишлатсангиз, ўзингиздан кўринг!

Диванда ҳолсиз ётган эрим, ўз тарбиясини кўзга кўргандек юзлари буришиб кетди. Ўрнидан бир кўзгалди-ю, қўллари шилқ этиб шалвираб тулади. Ёмон гапнинг зарби бир умрга эримни тўшаққа михлаб қўйди. Мен эса боландан воз кечдим...

Ўғлим ўша кунни ҳовлидан чиқиб кетганча қайтиб келмади. Мана яқинда бир йил бўлади. Ўрганган кўнгили - ҳали ҳам ҳамма билан ади-бади айтишиб юрган эмиш. «Ота-онангдан кечирим сўра», деганларга: "Мен ҳали кимлигимни кўрсатиб кўяман уларага", - деб оғзиларига ураммиш. Мен ўғлимдан умидимни узганман. Келиним эса: "Ойижон, менга сиз кераксиз, ўғлингиздан кўнглим совиб кетган, мени кечиринг. «Қизим» дасангиз, сиз билан бирга яшайман..." - дейди. Менинг эса унинг ёшгина кўркам чехрасига қараб юракларим ачишиб кетади. Ўғлимнинг хотинидан умиди бўлса эди, бир марта бўлса-да телефон орқали чакиттирган бўларди... Эссиз... Ўғил ўстириш учун кетган шунча меҳнатим... Келинимни эса яхши куёв топиб, қизимдай ўзим турмушга узатмоқчиман. Мен хато қиларманми, тўғри қиларманми, билмадим. Келиним қиз, ўғлим эса бегона бўлди...»

Кекса онанинг кўзларидан дув-дув ёш оқарди. Ҳаётнинг минг бир синовларига дош бериб келаётган онахонга не дейишни билолмай, мен ҳам ҳайрон эдим. Бўлиб ўтган бу воқеага сиз нима дейсиз, азиз газетхон?

Санобар ФАХРИДИНОВА

МЕҲРЛИ БЎЛАЙЛИК, АЗИЗ ЮРТДОШИМ!

(Боши ўтган сонларда)

30. Юртдошим, "тўйга борсанг тўйиб бор, ёмонлигинг қўйиб бор" нақлига амал қилинг! Тўйга тақлиф билан, ўз вақтида, азага инсонлик бурчининг поклиги учун боринг. Тўйга, таваллудларга, ҳатто ўз фарзандларингизникига ташиф бююргангингизда ҳам, мезбонга оғирингизни туширманг!

Ўз ҳисобингизни ўзингиз қилиб, нафсингизни тийиб, сафарингизни яхшиликка йўйиб, қадамингизни ҳисоб-китоб билан боринг! Овқатланаётганингизда, шошилиб, шўпиллатиб, шапиллатиб, ҳўриллатиб, палчиллатиб, бошқаларнинг диққатини тортиб, ё гашини келтирманг.

Ён-атрофингизга қаранг! Мулозамат зўр бўлса ҳамки, ҳаққингизга бек бўлинг! Сиз қайтган, меҳмонлигингиз, мезбонларга миннат бўлиб, орқанидан гап келмасин! Сафарингизни қаритманг! Сафарнинг ози қадрли, кўримли, кўнимли бўлади.

31. Юртдошим, бургут қанчалик яқсакка, баландликка қараб учмасин, тоғ чўққиларида яшамасин, ўлжаси чумчуқ, ерда судралиб юрган илон. Ризқини ердан топади, ердан қувват олади. Дийдалари ерга қадалган. Ерга меҳрибон бўлинг! Тупроғини кўзингизга суртинг, ганимларнинг ҳоки-пойидан асрашда, оғоҳ бўлинг!

32. Юртдошим, умид - келажакнинг меваси. Эларнинг, юртингнинг равнақи.

Жонига қасд қилувчилар, шайтоннинг гапига кирган ноумиддилардир... Умид ишонч, инсоннинг ҳамда... Ҳаётингиз бир воқеани келтирай. «Ота-бола анҳорга кулаб тушадилар... Ота, анҳорга кулаб тушишда ўғлини кучоқлаб йиқилган. Чўкига кетаётганини билса ҳам, бор кучини тўплаб ўғлини анҳор ёқасига суриб бораверган. Ўғлини анҳор ёқасигача, бетонларга ҳеч ерини урмай, асраб, орқасидан итариб, анҳор лабига чиқариб қўйди. Ота ҳолдан тойиб, мажолсиз, сўнгги нигоҳларини ўғлига қадаганича шиддат билан оқаётган анҳор тубига чўқиб кетган. Ота сўнгги нафасигача ҳам ўз бурчинини адо этишга улгурди. Отанинг жасадини уч кундан сўнг, не-не азоблар билан тортиб олдилар. Ота она боласи учун яшайди. Она, болани тунда эмиза туриб ухлаб қолади, лекин онанинг юраги сергак, ухламайди. Кўраги бола оғзига қопланиб ҳам қолмайди. «Болам» деган юраги сергак! Юртдошим, бизга жонини фидо айлагувчи ота-оналар қадрига етайлик.

33. Юртдошим, адоватли эмас, адоватли бўлинг! Адоват, гийбат танингни кемириб, оқибатни емиради. Адоват Ватан равнақи, келажак, танда меҳр сероблиги, соғлиқнинг бойлиги! Адоватдан юз ўгириб, адоват сари, истикболимизни бошлаб боринг, юртдошларим!

34. Юртдошим, бир ривоятни келтирмоқчиман: ...Ота, ўғлига, ўйланиш олдида, иложи борича тезроқ келини кўлга олишни, азмага қаратишни уқтирибди. «Келин келган кунининг эртаси эрталаб, келин дамлаб келган чойни ичиб, келин билан нонни танавул қилиб турасан. Шунда очик эшикдан мушук "миёвляб" киради... Мен бу ҳолатни келинга сездирмай ташкил етман. Мушук дастурхонга яқин келиши билан нон ташламай, ўрнидан жаҳл билан туриб, уни ушлаб, бошингдан ошириб, остонага урасан. Мушук ичида миёвляб жон беради. Кўриб турган завжаниг қўрқиб, қалтираб ўлик мушукни кўтариб чиқиб кетади. "Эримнинг жаҳли тез, ёмон экан", деб сендан ҳайикади, итоат қилади, айтганинг-айтган, деганинг-деган бўлади", дедди. Ўғил отасининг кўрсатмасини бажаршига сўз берибди. Тўйининг эртаси кунни, бу вазифани бекаму-кўст бажариб, завжасини кўлга олган экан. Аммо ота бу тарбия оқибатида хотин эрга нисбатан меҳрли бўлиш ўрнига, ҳаммаша қўрқиб, айна пайтда меҳрсиз муносабатда бўлишини ўйламаган экан.

Севиб-севишди оила қуришда, ёшлар! Яхши келин-куёв томонга қиз. Яхши куёв-келин томонга ўғил! Юртдошим, мевамининг шарбати меҳр-муҳаббатда, қўполликда эмаслигини унутмайлик.

35. Юртдошим, ҳимматли, хўрматли, ҳидоятли бўлайлик! Хўсумат, қисмат, қилиш, қайтмиш бизлардан йирокроқ юрсин. Раҳмат олиш учун аралганмиз, лаънат олиш учун эмас. Раҳмат - инсонни илдамлатади. Лаънат - умрингизга кишан. Кишанланган ҳайвоннинг аҳволини тасаввур қилиб кўринг!

(Давоми бор)

Эргаш АТОВЕВ

Тахририятга кириб келган Карим ота 72 ёшда экан. Уни биринчи марта ба кўрган кишининг хаёлидан: «Анча тетик экан», деган фикр ўтади. Аммо унинг юрагига қулоқ тутган инсон адашганини ҳис этади.

- Қизим, мен тахририятга болаларимдан шикоят қилиб келмадим. Худога шукр, уй-жой, бола-чака, молу-давлатдан кам қилмаган. Лекин "виждоним" олдидан қарзим бор. Бундан бир неча йиллар илгари қилиб қўйган бир ха- тоимни ўзим билан қабрга олиб ке- толмайман.

- У қандай гуноҳ эканки сизга шунчалар азоб берса? Балки биз- ни бирор ёрдамимиз тегиб қолар...

- Йўқ, йўқ бу хатоми ҳеч ким тўғри- лай олмайдди. Энди кеч. Фақат менинг кечмишларимни газетда босиб чиқар- санглр, тақдирим бошқаларга сабоқ бўлса дейман.

Бу воқеа юз берганига анча йил бўлди. Ушанда тўнғичим Гайрат икки ёшда, ўртанчам Асрор бир ёшда эди. Бўстонликда нима кўп тез оқар анҳор кўп. Бизнинг уйимиз ёнидан ҳам қат- такон анҳор ўтган. Қишин-ёзин унинг суви тўлиб-тошиб оқади. Бир куни ўша анҳор бўйида иккала ўғлим бил- ан қўйларни боқиб ўтиргандим. Қўшнимизнинг биринчи синфда ўқий- диган Азиз исмли ўғли чиқиб қолди. "Карим амаки, қўйларингизни ўтлатиб келсам майлими?" - деди. Мен хур- санд бўлиб "майли боравер, у ёқда ўт кўп экан, аммо эҳтиёт бўл, қўйлари- мни сувга тушиб кетмасин", - дедим. Азиз яқиндагина дунёга келган эгизак кўзичоқларга ишқибоз эди. У ҳар куни мактабдан келиб бизниқига чиқиб кўзичоқларни кўтариб ўзича эркалати- бди сутми, нон увогинимни бериб ке- тарди. Ёшгина бўлсаям пишқиқина бола деб, иккала ўғлимни ҳам унга қўшиб жўнатиб, ўзим салқингина жой- га қўзиддим. Анҳордан келатган са-

лқин шаббода танамга ёқиб кўзим илинди. Бир пайт иккала ўғлимнинг чинқирғидан уйғониб кетдим. Ўрнимдан туриб нима галлигини тушунганимда Азизнинг тана- си анҳор ичида бир кўриниб, бир кўрин- май оқиб борарди. Унинг кетидан анча жойгача югуриб бордим. Қутқаришга ҳаракат қилдим, лекин ўзимни сувга таш- лашга журъат тополмадим.

Анҳор чуқур, сув кучли бўлгани учун жоним кўзимга ши- рин кўринганди. Мен номардлик қилдим. Барибир болани қут- қаришдан фойда йўқ, дедим-у, иккала ўғлимнинг олдига қайтдим. Она қўйнинг тинмай маъ- раши асабимни кўзгаб юборганидан уни тепиб юбордим. Қарасам унинг кўзла- ридан ёш оқаяпти. Жонзот йўлаганини умримда биринчи бор кўраётган эдим. Она қўй бекорга йи- ламаган экан. Сув ичмадан деб интиланган кўзичоқлардан битта- си сойга тушиб кет- ган, уни қутқарман деб орқасидан ўзини сувга отган Азиз қай- тиб чиқолмаганди. Саросимага тушиб қолдим. Миямга кел- ган биринчи фикр- дан хурсанд бўлиб кетдим. Болаларни, қўйларни уйга олиб кирдим-да, дарров хотинимни қўшни кишлоқда яшовчи ота-онасиникига олиб бордим: "Болалар бир-икки кун шу ерда

ТАШРИФЛАРИНГИЗ...

туришсин. Кейин келиб олиб кета- ман", - дегандим улар хурсанд бўлишди.

- Азизнинг ота-онаси бу воқеадан хабар топишдимми?

- Уша куни улар кечгача Азизни излаш- ди. Қўшни кишлоқларга бориб келиш- ди. Милиция ходимларига хабар бериш- ди. Ундан ҳеч бир дарақ чиқмагач, онаси хушидан ке- тиб касалхонага ту- шиб қолди. Чунки Азиз тўртта қиздан кейин тилаб

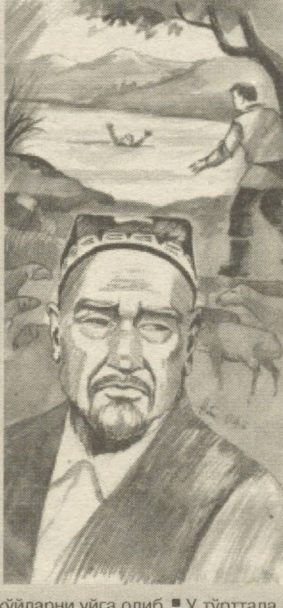
уй-жойни сизга ташлаб кетаман. Бу ерда яшасам анави анҳорга қўзим ту- шиб ўғлимни унута олмайман. Сиз- да иккита ўғил, уларни иккиси ҳам кўз олдидингизда яшашсин, насиб бўлса биз ронтасини шу уйга уйлрсиз", дея ка- литни қўлимга тутқаздди. Билмадим, ўшанда хушим жойида эмасиди унга бир оғиз ҳам гапиролмадим. Аммо ўнинг васиятини бажариб тўнғич ўғлимни унинг уйига уйладим. У ҳозир ўша хонадондан ўтганлар чирогини ёқиб ўтирибди.

Бир куни кичкина қизим ўрик қури- таман деб томга чиқиб ийқилиб туш- ди. Унг оёғи шикастланиб анча дард чекди. Ушанда мен болам- дан кўпроқ қўйналгандим. Том воқеасидан кейин мен туфайли жигарбандини йўқотган қўшниларибга қандай оғир бўлганини хис этдим.

Ушанда болаларим ёш бўлгани учун бу воқеа уларни эсларидан чиқди. Аммо менинг юрагимни оғир тош каби босиб ётибди. Гарчи 72 ёшни қарши- лаган бўлсам ҳам ўша мудҳиш воқеа- дан кейинги умримнинг етмиш икки минутини ҳам тинч-хотиржамлик бил- ан ўткаганим йўқ. Виждон азоби ёмон экан. Кун ўтган сайин кўнглим шамдай эриб бораёпти. Мен бу гуноҳ- ни қандай қилиб ювишни, ўзимни ким деб аташни ҳам билмайман.

Карим отанинг ёш тўла кўзлари- га термулдим. У нигоҳларини мен- дан яширишга ҳаракат қилмади. Демак унинг виждони уйғоқ, Унинг ўзларига боқиб ўз гуноҳини тан олган, эртага унинг жавобини бе- ришга тайёр турган инсонни кўрдим. Аммо ҳаётда шундай ин- сонлар борки, бировлар бахтсиз- лиги эвазига бунд топишдан ро- хатланишди. Бахдайлардан худо- нинг ўзи асрасин.

ВИЖДОН АЗОБИ

олинган ўғил эди. Мен ўзимни улар дардига ше- рикдай кўрсатишга ҳаракат қилиб икки марта касалхо- нага кўшнимни кўргани бордим. Орадан уч кун ўтиб Азизнинг дарағи чиқ- ди. Қўшни кишлоқдаги бир деҳқон даласига сув олиб кираётиб ариқча ичида ёт- ган болага кўзи тушади. Сўраб-суриштириб бола- нинг ота-онасини топади. Уқоллар таъсиридан энди- гина ўзига келатган она боласининг жасадини кўриб хушидан кетди-ю, қайтиб турмади. Қишлоқ ахли она-болани бир кун, бир вақтда ёнма-ён қабрга қўйишди. Ҳам аёли, ҳам ўғлидан айрилган ота учун яшашнинг қизиғи қолмади.

У тўрттала қизини олиб шаҳарга — ака- сининг ёнига кўчиб кетди. Буни қаранг- ки, қўшним мени уйига қақириб: "Сиз менинг энг яхши қўшимсиз. Мана шу

Нигора Йўлдошева

БИР СЎЗ ДЕМАЙ...

Троллейбус энди жўнаётганда тепадаги "шоҳ"лари чиқиб кетиб тўхтаб қолди. Ёнимдаги жувон рўмолини қайтадан ечиб ўраб олди. Кейин "уф" тортангича елли- на бошлади. Сўнг ўз-ўзидан менга қараб сўзлай кетди.

- Тавба! "Қари қиз овга чиқди, кетидан гафво чиқди!" - деб шуни ай- тиб керак-да. Озиб-ёзиб бир ду- гонамниқига борувдим. Уйда дуго- наман йўқ, эрининг ўзи ёлғиз экан. "Уртоғингиз ҳозир келиб қолади, ўтириб туринг!" - дея чой қуйиб да- стурхон эздди. Бирор соатлардан кейин ана дугонам келиб қолди. Мени кўриб хурсанд бўлиб кетди. Ўзлари бир хоналик уйда туриша- ди. Сумрайиб ўтирган эр-хотини кириб келиши билан дастурхонни столдан ерга сидириб отди. Дас- турхон ҳам, ичидидаги чойнак, пиё- ла, нон, қанд-қурслар ҳам ер бил- ан битта бўлди. Мен ичимда: "Эй, худо, энди булар жанжал бошла- шади-да", - деб қўрқиб турардим. Ўзимча уларни келиштирмаёқчи бўлдим. Жанжал-тўполон бўлмади- ю... Аммо дугонам хотиржамлик бил- ан қўйладиган боласини олиб бо- риб диванга ётқизди. Кейин ошхо- нага ўтди. Бироздан кейин тарел- каларнинг шақиллаб синганини эши- тилди. Эр пинагини ҳам бузмай ўтирарди. Афтидан бу оиллагаги эр- хотин бундай жоғаларга қўниқиб ҳам кетганга ўхшарди. Қарасам, ду- гонам ошхона шафанини очиб ичи- даги идишларни синдираяпти. Мен киргунимча ошхонадаги жами идишлар чил-чил синди. Кейин у залга ўтди. Залдаги стенканинг ичи тўла биллур идиш экан. Шу- ларни синдиришга тушди. Мен идишларга ачиниб эри ҳозир уни тўхтатса керак, - деб уйлагандим. Аммо у ҳамон миқ этмай ўтирарди.

Мен бориб дугонамни маҳкам қучоқлаб олганимда у деярли барча идишларни синдириб бўлганди. На эр, на хотин бир оғиз ҳам гапир- майди, денг. Икки ўртада шунча идишнинг сингани қолди. Ахир уйда битта пиёла синиб кетса ҳам одам қанча ачинади-ю... - дея сўзи- ни тугатди у.

- Бир томондан индамаслик ҳам эркакнинг ғазабини қўзғатиб юбо- ради, - дея гапга қўшилди тикка туриб суҳбатни тинглаётган йўлов- чи эркак. - Аслида жанжалнинг ўт олишига хотин кишининг жавра- ши ҳам сабабчи бўлади. Гарчи мен эркак бўлсам-да бу жанжалда эрининг айби ҳам бор, деб уйлай- ман. Ахир у хотинининг дугонаси кетгунча сабр қилиши мумкин эди- ку! Ана ундан кейин эр-хотин ўз- ўзга гаплашиб олишлари мумкин эди. Аёлли дугонасининг олдидан беоброқ қилмаслиги керак эди-да.

Мен ҳам бир воқеани айтишга чоғландим, қарасам аллақачон троллейбус юриб кетаяпти.

Ҳамма қатори троллейбусдан ту- шиб ўйимизга кетарканман бир сўз демай идишларни синдираётган аёл кўз олдимдан кетмасди.

Бирок уйга етгунимча бир-бирла- рининг етти пуштигача ҳақорат қилиб, кўнгилларини қоп-қора қиладиган хотинлардан кўра, шулар тутган йўл маъқулмикан, деган уй- хаёлни ҳам бошдан кечирдим.

БАСИРА

Молу дунё савдоси қийин экан. Ай- нан ана шу туфайли 15 йиллик қадр- донимдан, мен астойдил ҳурмат қилади- ган бир оиладан ажралдим. Қасбим ши- фокор. Рафиқам-ўқитувчи. Бундан 15 йил- лар бурун оғир бетоб бўлган бир болани жуда катта қийинчилик билан ўлим чанга- лидан олиб қолишга муваффақ бўлдим. Бизнинг ишимизда албатта бунақаси тез- тез учраб туради. Шу сабаб бўлди-ю, мен ва оила аъзоларим билан шу бемор бола оиласи ўртасида дўстлик ришталари бо- ланди. Биз бир-бировимиз- дан тез-тез

ҳабар олиб турар, маъракаларда, яхши кунлари- мизда бирга эдик. Уларнинг оиласининг бирор юмуши чиқиб қолса, қўлимиздан келгунча ёрдам берар эдик. Улар ҳам ло- зим бўлса кўмаклашишарди. Тузалган бола туфайли жон қадар яқин бўлган қадр- доналаримиз деҳқончилик қилишарди. Улар ҳам, биз ҳам кўп болали оиламиз.

Хуллас, бир-бировимизга бўлган меҳр- оқибат йилдан-йилга кучайиб борарди. Бу оиланинг фарзандлари ҳам оддий, меҳ- наткаш йигит-қизлар бўлиб, бизнинг му- носабатимизга ҳамма ҳавас қиларди.

2001 йилнинг қузида қадрдоним катта ўғлини уйлантирадиган бўлиб, мендан моддий ёрдам сўради. Яъни, тўй учун ме- нинг битта ҳўкимзини бериб туришимни илтимос қилди. Ўғлим уйланганда албат- та қайтаришини ваъда қилди. Унга астой- дил ишонганим учун, мен бу келишувга рози бўлдим. Тўй жуда яхши ўтди. Ҳамма хурсанд. Улар келини бўлишди. Бир йил- дан сўнг гулдай неварали ҳам бўлишди.

Орадан 2 йил ўтгач, 2003 йил мен ўғлим- ни уйлантирадиган бўлдим. Ваъдага кўра, мен ҳам ҳўкимзини сўраб бордим. 4-5 марта борсам ҳам турли баҳоналарни рўқач қилиб, олган омонатини қайтариб бермади. Мен лолу хайрон эдим. Наҳот- ки! Ноилож тўй бўлиб ўтди. Тўйдан кейин ҳам бир неча марта бориб, анча-мунча қарз кўтарганимни айтиб, молимни ёки пулини қайтиб беришларини сўрадим. Лекин натижа бўлмади. Ахири мен ала-

мидан қаттиқроқ талаб қилдим. Шунда гагимиз қочиб, сену менга бордик. Ме- нинг атиги битта ўғлим бор. Шунинг тўйи- да қайтиб бераман, деб мени алдашга- ни, боз устига қўлига болта олиб ҳақора- тлагани менга қаттиқ алам қилди.

Энг алам қилгани шу бўлдики, мен яхши ният қилиб, ўғли- нинг тўйи- да ёрдам қилиб, молимни бер- сам-у, улардан "раҳмат" ўрнига лаъ- нат эшитсам... Қандай чидаш мумкин? Ахир бировни норози қилиб олган мол-мулки билан бировнинг ками тўлганми? Мен ҳам у молни болаларимнинг ризқидан берган- дим, ахир. Майли, мол-ку яна топилар-а, лекин шу сабабли мен бир қадрдон дўстимдан айрилдим. Орамиздаги меҳр- оқибат йўқолди. Энди бир-биримизни кўча-кўйда кўрсак, салом-алиқ қилмаймиз. Билмадим, бизнинг аҳиллигимизга кўз те- гдимикиан?

Мақтубим охирида демоқчиманки, баъ- зи бировлар молу-дунёга ҳавас қилиб, одамгарчиликни, меҳр-оқибатни унутиша- ди. Халқимиз мард, танти, бир сўзли экан- лигини унутмаслигимиз керак, деб ўйлай- ман. Менимкам, инсонни гўзал қиладиган хислатлардан бири бу — ваъдага вафо, омонатга хиёнат қилмасликдир. Молу дунё ўткинчи, меҳр-оқибат, виждон, диёнат ҳамма нарсадан устундир.

Сизлар нима дейсизлар, азиз газетехонлар?

А.П.

Тахририятдан: Ҳурматли А.П. Баъзи бир мулоҳаза-ю андишаларга бориб, исм-фамилиянгизни аниқ кўрсатма- дик. Аслида бировга пул, мол берил- ганда нотариал хужжатлаштириб қўй- лиш заруримикан? Лекин, сиз ҳалол инсон бўлганингиз учун ҳам дўсти- нингизнинг лафзига ишонгансиз-да. Ана шу фазилатингиз сизга панд берибди. Эҳтимол қадрдонингиз бир қуни ўз ха- тосини тушуниб, қилмишидан пушай- мон бўлар, омонатни қайтарар...

Мен бу мақолани қизиқиш билан ўқиб чикдим. Бу синглимиз 2та ёш боласи билан эридан ажраб, енгил-елпи хаёт кечириб, хаётида адашган аёлларимиздан бири экан. Шу муносабат билан мен қариндошларимиздан бўлган бир аёл ва унинг фарзандлари тақдири ҳақида сўзлаб бермоқчиман. Шояд, бу воқеа синглимиз каби хаёт машаққатлари, турмуш синовлари олдида эсанкараб йўлдан адашган аёлларимизга сабоқ бўлса. Ҳамроқул амаким ва Розия янгам ўз хаётлари давомида олти фарзандли бўлишди. Бир қиз ва беш ўғил. Улар гамхўр ота-она, садоқатли эр-хотин эдилар. Амаким автобус хайдовчиси бўлиб, ҳалол меҳнат қилиб, рўзғори ни ҳеч камчиликсиз таъминлар эди. Қайнона

хонада ишлаб, обрў-эйтибор топди, дўстлар орттирди. Ҳамиша она насиҳатини қулоғида тутди. Укалари Баҳодиржон, Анваржон, Баҳромжон ва Муроджонлар ҳам бирин-кетин улгайиб армия хизматини ўтаб қайтишди. Улар ҳам акалари изидан бориб ота касбини давом эттиришди. Автобус хайдаб одамларнинг узоғини яқин қилишди. Барчалари эсли-хушли, бири-бирдан келишган, кўркам йиғитлар бўлиб вояга етишди. Улар аҳил ва тувликда бирлашиб, оталари орзу қилгандек ҳовли тўрига уй солишди. Уша уйга Розия янгам Бахтиёржонни ўйлаб келин туширди. Ҳозир ҳаммалари уйланган. Ҳовли-жойли. Фарзандлари бор. Кичик ўғил Муроджон хотини Замирахон ва иккита ширин фарзанди

ҚАЛБИНГИЗГА ҚУЛОҚ ТУТИНГ

Ушбу мақолани уч марта ўқиб чикдим. Баҳодир ака, балки мен сизга маслаҳат беришга ёшлиқ қиларман... Аммо халқда бир қаттининг, бир кичикнинг галини ол деган гап бор-ку.

"Ҳеч қачон кечирилмайдиган гуноҳи кабира бор, бу - хиёнаткор аёл билан яшашдир", - дейишган ота-боболаримиз. Дарҳол у аёл билан ажрашиб, умрингизни беҳуда ўтказмасдан ўз тенгингизни топишингизни маслаҳат бераман. Янгангизга келсак, кўра-била туриб бу хотинни топиб, сизни уйланишингизга сабабчи бўлган бўлса унинг ғамини еманг. Акангиз хайдаса хайдаб юбораверсин. Янгангизга бу ҳам камлик қилади аслида. Ду-неда аёл зоти қуриб кетгани йўқ. Уч болангизни тарбиян-гизга олиб тўғри қилибсиз. Ҳаётда биринчи хотинингиздек

бефаросат аёллар учраб туради. Эндликда оила қуришда етти ўлчаб, сўнг кесишингизга тўғри келади. Ҳозирча давр шуни тақозо этади. Аёлларнинг макр-хийласидан эҳтиёт бўлинг. Қадимда бир аёлнинг макрини аравага юклашганда, арава синиб кетган экан. Баҳодир ака, ўша хиёнаткор аёл (аёл дейиш мумкин бўлса агар) билан орани очиқ қилиб эрта-роқ ажрашинг. Уйлайманки, келгусида албатта пок, ҳалол аёл учрайди. Бахтири ўлчаган-да боши ва куйругини ҳисоб-га олмаганликлари каби, бўла-жақ аёлинингизни танлаб бола-лашда унинг турмаги билан оёқ кийимга эмас, қалбига қулоқ тутинг. Ишонаманки, кейинги хотинингиздан ёл-чийсиз.

Ҳошим ОРЗИҚУЛОВ
Самарқанд вилояти

"Хотинингиз ўғай тоғаси" - 43-сон

ЭСЛАТМА: Биринчи хотинимдан ажраш-гач, янгамнинг Шарифа исмли қариндоши-га уйландим. Аммо у оила, рўзғор билан иши йўқ, енгилтабиат аёл экан. Маҳалла-да ҳам хотиним ҳақида гап-сўзлар кўпай-иб қолди. Кейин билсам, мен Шарифанинг тўртинчи эри эканман. Хиёнаткор аёл бил-лан яшаш ўлимдан оғир.

Баҳодир

ЭЛДА ЭЪЗОЗ ТОПГАН

"Хаёт у қадар бешаф-қат эмас..." - 3-сон

ЭСЛАТМА: Эрим билан аж-рашганимдан кейин бир киши билан танишиб қолдим. У мен-га моддий ёрдам беради. Кей-ин ундан қиз кўрдим. Қизим 11 ёшга тўлганда уйимни сотиб Тошкентга кўчиб келдик. Ле-кин, энди ўша эркак мени таш-лаб кетди. 3 болам билан аро йўлда қолдим... Энди нима қилишга ҳайронман.

Б. САЙДАЛНЕВА

ЯНГА ЖОНИМСИЗ

онам Тожихон опа айтардилар: "Эркак эшикдан бўлса, хотин уйдан. Эрнинг топиб келгани хотин расамади билан сарфласа рўзғорда кўт, файз-барака бўлади". Розия янгам ана шундай озода, саришта, аёллар тоғасидан эди. Қизлари Мавжуда вояга етгач, турмушга беришди. Тўнғич ўғиллари Бахтиёржонни эса ҳарбий хизматга жўнатишди. Амаким ўғиллари хизматни тугатиб келгунча уй солиш ҳаракатига тушди. Амаким ўз енгил машинасида мактаб ёшидаги иккита ўғлини олиб уй қурилиши учун ёғоч тахта олиб келишга жўнашди. Кетаётиб янгамга: "Болалар очқаб келишади, тузукроқ таом тайёрлаб қўй", дейди. Йўлда амакимнинг юраги ёмонлаша бошлади. Бир амаллаб манзилга етиб боргач, ўша ердаги таниш дўстларига: "Тахта-ларни ташлашда болаларга ёрдам беринглар, ҳозир келаман", - деб машинага қайтади. Дадларининг хаяллаб қолганидан хавотирланган болалар келиб кўриша, амаким хаёт билан видолашаётган, оғир аҳволда экан. Икки болакай кўрқиб, тўрт томонга зир югуриб одамларни ёрдамга чақиришади. Лекин одамлар келганда вақт ўтган эди. Эрталаб ўз оёғи билан чиқиб кетган амакимнинг жасадини кўриб янгам бечора тахтадай қотиб қолади. Бирпасда қий-чув бўлиб, ҳовли тумонат одамга тўлиб кетади. Амакимни сўнги йўлга кузатишади. Розия янгам тушқунликка тушади. "Беш болани қандай боқаман", - деб ўзини йўқотмади. Маъракалар ўтгач, тикувчилик фабрикасига ишга кирди. Тинмай меҳнат қилди. Болаларни яхши едириб, яхши кийинтирди. Оталари йўқлигини билдирмади. Вақти-соати етиб Бахтиёржон ҳам хизматдан қайтиб келди. Келди-кетди тиниб 3-4 кун ўтгач янгам Бахтиёржонни ёнига ўтқазди: "Болам энди отангдан кейин уйнинг каттиси сен. Укаларингни ўзинг бошқар. Ёмон-ларга ёндошма, ичкиликдан нари юр. Бир ишнинг бошини тут. Қаерга ишга кирасан?" - деб сўради. Бахтиёржон ҳеч иккиланмай: "Дадамнинг касбини давом эттираман, автобус хайдайман", деб жавоб берди. Шундай қилди ҳам. Иш сўраб борганида 25-автопарк раҳбарияти уни илқ кутиб олиб иш беришди. У автобус хайдай бошлади. Унга армияда ўрганган хунари қўл келди. У мана шу кор-

билан оналари бағрида яшайди. Яқинда янгам оғир бетоб бўлиб қолди. Уни зудлик билан шифохонага олиб кетишди. Фарзандлар кечаю-кундуз она қошида туришди. Дўхтирлар айтган дори-дармонни пешма-пеш етказиб туришди. Келинлар навбатма-навбат қайноналари ёнида ўтириб чиқиди. Янгам 16 кун деганда ўрнидан туриб соғайиб кетди ва оиласи бағрига қайтди. Ҳозир Розия янгам нафақада. Байрамларда, туғилган кунларда кизлари, ўғиллари, келин, набиралари келиб уйлари тўйга айланади. Беш келин беш хил тансиқ таом келтириб дастурхонни тўлдирди. Уларнинг оиласига ҳамма хавас билан қарайди. Йигинларда, тўй-маъракаларда бу оила энг яхши, ибратли оилалар қаторида тилга олинади. Розия янгам буларнинг барчасига осонликча эришгани йўқ. Буларнинг ҳаммаси унинг меҳнатидан, турмуш қийинчиликларига бардош бериб, фарзандлар тарбиясида тўғри йўл тутганлигидан. Беваликнинг оғир юқини матонат билан енганлигидан. Ва яна эрига садоқатли, фарзандларига бўлган меҳр-мухаббатидандир. Бир кун Розия янгам мени бағирларига маҳкам босиб, "Менгаям бағишлаб битта шеър ёзиб берин", дегандилар. Мана ўша шеър:

*Чехрангизга яраштинг сочингиз оқи,
Улуғворлик бериб турар ажнларингиз.
Гоҳи-гоҳи мағрурлик ҳам сизга муносиб,
Янғачоғим, қолмасин ҳеч ғуборларингиз.*

*Олти гўдак, ташвишчи юракка жойлаб,
Қурашлардан голиб ўтган онажонимсиз.
Аёл деган улуғ номини оқлаб, ардоқлаб,
Элда эъзоз топиб келган янғачоғимсиз.*

*Олти гўдак, поллопонлар улгайиб, ўйиб,
Эр етишди, мана бугун хизматларга шай.
Гоҳи-гоҳи хўрсинасиз кўзларингиз нам,
"Оталаринг роҳатингиз кетдилар кўрмай..."*

*Хаёт шундай, бордир унинг ўз қонуллари.
Ҳар ишнингиз ўз қуноғини, ташвишлари бор.
Дориломон умр сизга муборак бўлсин,
Бу қуналарга етманлар бор, етманлар бор...*

Дилбар ЭРНАЗАРОВА
Сирдарё вилояти Гулистон шаҳри

ЎЗИНГИЗ ПИШИРГАН

Баҳодир ака, келин мен сизга бўлиб ўтган бир воқеа ҳақида гапириб берай. Хулоса чиқариш ўзингизга хавола. Сирдош бир дўстим уйланди. Бир ой ўтар-ўтмас қизнинг уй-рўзғор ишларига тоби йўқлиги билдиниб қолди. Оила бошлиқлари бир ойга етказадиган озиқ-овқатларни бир ҳафтада исрофга қарарди. Унисиям майлига, хонадонга, ошхонасига қачон супурги текгани номаълум манзарани кўз олдидангизга келтиринг, қандай даҳшат-а?

Оиладагилар, гап-сўзларга аҳамият бермай, балким уларнинг саранжом-саришталики ўрганар, деб бошқа ишга машғул бўлишарди. Келинчақка насиҳат қор қилди шекилли, рўзғорда сохта озодагарчилик ҳукмрон бўла бошлади. Улар болали бўлишди. Келин эса "болачи-гим-бахоначиғим" таомиларида иш тутиб, уйдан чикмай қўйди. Эри билан тиниб-тиниб келса бўлгани, деб уй дагилари уй ва ҳовлидаги ишларни ўзлари саришта, саранжом қилиб кўярдилар. Ўз айбини билиб турса-да, "Рўзғоримни алоҳида қилиб беринглар, бўлмася яшайман", деб аразлаганча отасиникига кетди. Онасининг уйига тумшайиб кетиб, иржайиб қайтиб келди. Сабаби, фақат куёв бола гириттон-Бироздан кейин уй ҳам битди. Янги кунлар бошланди. Киши хаётини бузаман деса инс-жинслар унга дал-

да бера-кан. Баҳодир ака никоҳдан ажралай деса баҳона гиж. Аммо фарзандларини етим-есир қилиб, меҳрга зор қилишни истамайди. Болаларингизни ўйлаб биринчи аёлингиз билан муносабатингизга бошқача ёндошиш зарурмиди. Хўп бу ҳам бўлганча бўлди. Наҳотки, иккинчи аёлга уйланаётганингнигизда, ҳар томонлама ўрганиб, ўзи билан турли мавзулардан супурги текгани узоқ вақт синовдан ўтказмадингиз? Бунисиям ўз йўлга, ўғай тоғасига ҳамроҳ бўлиб юришига йўл очиб беришингизнинг ўзи хафа бўлма-ку-я, ўзбекчиликка тўғри келмайди. Ачинарлиси шуки, сизнинг гапингиздан кўриниб турибдики, сизда рашқдан кўра ишонувчанлик қучлироқ экан.

Балким сизга бу борада ота-онангиз ёрдам бергиси келмаётгандир ёки ҳақиқатдан қўли қалтадир. Лекин дўстона маслаҳатим, иккинчи хотинингиздан воз кечиб, норасидаларингизга, ҳамда сизга чин маънода ўзини бахшида қиладиган аёлни топиб, қўни-қўшнисини-ю, таниш-билишларидан сўраб-суриштириб, қатъий келишган ҳолда розима-розини оила қуриб. Ушанда муам-молар бирин-кетин ҳал бўлади. Бу машаққатли йўлда сизга сабр-тоқат тилаймман.

Файрат ШИРИНОВ
Ўз МУ талабаси

ТАБРИКЛАЙМИЗ

ЭЪЛОНЛАР!

Азиз Сурайёхон!
42 ёшингиз муборак. Сизга узоқ умр, соғлик, ишларингизга омад, чўнтакларингизга эса даромад тилаймиз.
Санобар опагиз ва ҳамкасбларингиз.

Шайхонтоҳур тумани ИИБ ЖКБ милиция майори Омонбой РАЖАБОВ!
Туғилган кунингиз билан табриклаймиз. Сизга келусида ишларингизга омад тилаймиз.
Укаларингиз.

Хайитгул РАХИМОВА!
Туғилган кунингиз муборак! Ишларингизга омад ва узоқ умр тилаймиз. Оллоҳ сизга бахту саодат ато этсин.

Синглим Сурайё! Таваллудинг қутлуғ бўлсин! Сenga ва оила аъзоларингга, соғлик, узоқ умр ва бахт тилайман.
Аканг Миробид.

Мухтарама онажонимиз Гулнора ХАСАНОВА!
50 ёшингиз ва хайит байрамингиз муборак бўлсин!
Суянгучи бир тоғ бўлинг,
Қадамлари гулбоғ бўлинг,
Ўғил-қизга азиз бўлинг,
Уйимизнинг файзи бўлинг!

Адажонимиз **Мирҳомид МИРСОДИКОВ!** Туғилган кунингиз муборак. Ҳамшиша соғ бўлинг. Фарзандларингиз Раъно, Зилола, Мирқомил

Ўғлингиз Асқар, қизларингиз Гулчехра ва Нигора, келинингиз Ҳилола, умр йўлдошингиз Анвар ака.

«ЗУККО» фирмаси ўқув маркази Сизларни замонавий касбларни ўргатадиган турли ўқишларга ТАКЛИФ ЭТАДИ

3 ОЙЛИК - Бичиш-тикиш. Бир ойга - 6000 сўм. Инглиз тили (бошловчилар учун). Бир ойга - 6000 сўм. Инглиз тили (давом эттирувчилар учун). Бир ойга - 6000 сўм. Ақшудерлик. Бир ойга - 7000 сўм. Теле-радио устаслари. Бир ойга - 6000 сўм. Бухгалтерлик. Бир ойга - 6000 сўм. Рус тили. Бир ойга - 6000 сўм. Вышивка. 1 ойга - 6000 сўм.

2 ОЙЛИК - Ҳар хил торт, салатлар тайёрлаш. Бир ойга - 6000 сўм. Компьютер. Бир ойга - 10000 сўм. Сартарошиқ. Бир ойга - 6000 сўм. Қўлда тўқиш. Бир ойга - 6000 сўм. Массаж (умумий). Бир ойга - 6000 сўм. Уй ҳамишраси. Бир ойга - 6000 сўм.

Энг замонавий усулларда "Элита" гардалари ва чой-шабларни тикиш. Бир ойга - 6000 сўм. Бисер билан тикиш - Бир ойга 7000 сўм. Костюм-шим тикиш 1 ойга 7000 сўм

1 ОЙЛИК - Тижорат ва озик-овқат дўконлари учун сотувчилар - 10000 сўм.

Сифатли ўқитиш кафолатланади. Ўқишни биттирганларга диплом ва гувоҳнома берилади.

Манзилимиз: метронинг "Тинчлик" Бекати. "adidas" дўкони ёнида. Телефонлар: 42-36-71, 35-10-36.

Ўзбекистон Республикаси Тошкент шаҳар "Оила зийнати" Маркази қизларни ва келинчаларни оилавий ҳаётга тайёрлаш мақсадида қуйидаги касблар бўйича ўқув курсларини ташкил этади. Марказда кам таъминланган оила фарзандлари бепул ўқитилади.

Ўқув мuddати 2 ойлик курслар.
- Бичиш-тикиш "Элита" усулида пардалар, чойшабарлар ҳам тикиш - Бисерлардан фойдаланиш тикиш - Бошланғич компьютер билимлари ҳам (Windows 2000) - Олий даражада торт ва салатлар тайёрлаш - Массаж - Сартарошиқ - Косметология - Маникюр

Ўқув мuddати 3 ойлик курслар
- Миллий қўрна-қўрначалар тикиш - Юмшоқ уйинчоқлар, бешик қўрначалари ва ёстиқчаларини тикиш - Ҳар хил миллий тикиш ўқув мuddати 4 ойлик курслар - Бичиш тикиш (бошловчилар учун) - Машинада гул тикиш (вишивка) - Инглиз тилида Ўзбек ва рус тилларида олиб борилади. (бююртмалар аҳолидан олади), (амалиётлари билан)

Курсларни битирган ўқувчиларга махсус сертификат берилади.

Манзил: "Халқлар Дўстлиги" метроси. Фуркат кўчаси 1 уй. Мўлжал: Республика спорт кўмитаси. Ўқитувчилар малака ошириш институти жойлашган бино 2 қават 202 хона. Телефон: 45-18-42, 98-07-78, 29-28-58

Профессор Эргаш Салимов клиникаси барча турдаги аллергия, бугин, ошқозон-ичак хасталиқларини, касалманд, нимжон болаларни махсус усулларда даволайди. Бронхиал астма хасталигида гормонал дорилар қўлланмайди. Аллергия касаллиқларини аниқлаб, даволашда турли аллергияларни кўйиб синалади. Иш вақти соат 8 дан 17 гача.

МАНЗИЛИМИЗ: Тошкент, Уйғур Ҳўжаев кўчаси, 4-уй, 10-хона. Автобуслар — 27, 35, 46, 53, 91. Трамвай — 8. 1-шаҳар клиникаси бекати. Тел: 49-43-33, 144-64-30.

УРОЛОГ ВРАЧ, ДОЦЕНТ РУЗМЕТОВ МЭЛС ҲОЗИЕВИЧ

ЭНУРЕЗ ХАСТАЛИГИ БИЛАН ОГРИГАН қовуғи бўш 10 ёшдан ошган Ўғил ва ҚИЗ болаларни БАТАМОМ ДАВОЛАЙДИ.

Буйрак, қовуқ, простата беги касаллиқларини аниқлайди ва ДАВОЛАЙДИ. Қабул вақти чоршанба, пайшанба, якшанба кунлари соат 9.00 дан 18.00 гача.

Манзил: Тошкент тумани, Генерал Собир Раҳимов номи жамоа хўжалиги, Бобоев кўчаси, 12-уй. "Чорсу" шохбекатида 464, 469, 522-автобусларнинг "Генерал Собир Раҳимов" бекатига чак борилади. Телефон: 47-86-83, 144-27-92. Лицензия рақами 3271

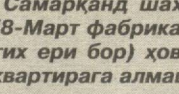
ЎЗБЕКИСТОНДА ЯГОНА БИЧИШ ВА ТИКИШ ЎҚУВ МАРКАЗИ «МОҲИР ҚўЛЛАР»

Қуйидаги пуллиқ курсларга қабул эълон қиладди:
— Моделич-технолог (бичиш-тикиш курслари) — 2; 4 ойлик; — Эркақлар кийими — 2 ойлик; — Аёллар костюми, палтоси, плащ — 3 ойлик; — Даргарада, парда, чойшаб, ёстиқ дастурхонлар — 1,5; 3 ойлик. Дикчат — Янги курс: Тўй ва оқимон либослари-2 ойлик (20-25хилдаги ЭЛИТА усулида). Уй ҳамишраси массаж билан — 2-3 ойлик. Мунчоқлар билан безаклар, кашталар тикиш — 2-ой биттирганларга диплом берилади.
Қабул хар куни (ёкшанбадан ташқари) соат 10 дан 14 гача.

Манзилимиз: Пушкин кўчаси, 7-уй, 3-бизнес мактаби, 4-қavat, 524-хона. Мўлжал метронинг "Амир Темуш" бекати. Магазин "Top moda". Ўқувчилар учун иттибиз бор
Тел: 133-73-97, 76-66-33, 162-49-85

Самарқанд шахридаги барча қулайликларга эга бўлган (8-Март фабрикаси яқинида, 4 хонали, катта айвонли 4 сотих ери бор) Ҳовли Тошкентда жойлашган 2 ёки 3 хонали квартирага алмаштирилади ёки сотилади.
тел: 133-04-50, 133-28-20

Тошкент Ахборот технологиялари университети томонида **ЭРГАШЕВ Бахтиёржон Ортиқовичга 2002 йил 11 декабрда берилган 3214-рақамли рейтинг дафтарчаси йўқолганлиги сабабли БЕКОР** қилинади.

Республика об-ҳавони кузатиш Марказининг маълумотиغا кўра, ҳафта мобайнида хаво ўзгариб туради. Шимолий ҳудудларда ёгингарчилик кутилмайди. Айрим жойларда ёгингарчилик кутилади. Туман тушади. Харорат кечаси 2^о-3^о совуқ, кундуз кунлари харорат 6^о-11^о дан 1^о-6^о гача ўзгариб туради. Қолган вилоятларда ёгингарчилик кутилмайди. Вақти-вақти билан ёмғир ёғади. Баъзи жойларга туман тушади. Шамолнинг тезлиги кучаяди. Харорат кечалари 1^о-6^о илиқ, кундузи 9^о-14^о илиқ, жанубда кечаси 3^о-8^о илиқ, кундузи 12^о-17^о бўлади.

Менинг туғилишимдан бир-икки кун олдин бувим аямни шифохонага кўргани борибдилар. Қандайдир стол атрофида ўтириб гаплашибдилар она-боло. Шу кечаси бувимнинг тушига оламдан ўтган бобом (Ҳудо раҳмат қилсин) кирибдилар. У киши ҳассасини дўққилатди, худди ўша аям билан бувим атрофида гаплашган столга бир тугунча кўйибдилар-да, бир оғиз ҳам гапирмай, орқасига қайтиб

Ўзим гувоҳ бўлганман. Сақкиз ёшли укачам - бувимнинг овуночи. Ўғли йўқлиги учунми, бор умиди шу боладан. Бир куни аямни тергаб қолдилар: "Шу бугун болани бекор мактабга юбординг, мен ёмон туш кўрувдим".

- Буви, мутаассиб бўлманг, - менинг файласуфлим тутди.

- Йўқ болам. Худони ўзи асрасин,

БУ НЕ СИНОАТ?

чиқиб кетибдилар. Бувим тугунни очса, ичида иккита патир нон билан иккита кичкина кулча бор экан. Орадан бир ё икки кун ўтиб аям эгизак фарзандга она бўлибдилар.

Яна бир воқеани аям айтиб берганди. Гўдаклигимда жуда ойғоқ бўлган эканман. Йиғлайвериб, озиб-тўзиб, касалванд бўлиб қолибман. Кўпчилик, ҳатто врачлар ҳам мендан умид узиган пайтда... бувим туш кўрибдилар. Тушларидда ёмон бир кучук менга ҳамла қилаётганмиш. Бувим уни амаллаб ушлабдилар. Кейин бор кучини ишга солиб, кучукни нимта-нимта қилиб, уйимиз бурчагидаги ёниб турган печкага тикибдилар. Уша тушдан кейин, ё фалак, ҳаётдан умид узилган чақалоқ - мен кундан-кунга ўзгариб, ниҳоят тез кунда бутунлай соғайиб кетибман.

Укам билан боғлиқ мана бу воқеага эса

ТУШ ТАБЪИРИМАСИ

ёмон туш кўрдим-да. Тушимда Туронбек (укачам) ухлаб ётган эмish. Бирдан боши қушинг бошидай осилиб қолибди. Тўғрилай десам, ҳеч тўғрилай олмасмишман. Шу орада уйғониб қолдим. Бор мактабга, биттанг бор! Хуллас, уни мактабдан олиб келишди. Бу орада ёмон тушдан садақа - битта нон "Юсуф пай-амбарларга" аталди.

- Мактабга яхши бориб келдингми? - секин сўрадилар бувим Туронбекдан.

- Химм.

- Бош - мошинг оғримадими?

- Оғримади-ю... Танаффусга чиқаётганимда бирдан айланиб кетди, харидорда йиқилиб тушдим.

Мутаассиб бувимга қойил қолган ҳолда ёмон тушдан садақа-нонни "эгасига" топширдик.

Зухра МАМАДАЛИЕВА
Жиззах шахри
Тошлоқ маҳалласи

КЎЙ (21.03 — 20.04).- Шу ҳафтада кўнглингиздаги эзгу озуларингиздан бирига эришасиз. Ҳафтанинг хар бир куни ҳушқайфият билан ўтади.

СИГИР (21.04 — 21.05).- Моддий аҳволингиз ўнганлиб боради. Шундан фойдаланиб энг муҳтож яқинларингиздан бирига ёрдам беринг.

ЭГИЗАКЛАР (22.05 — 21.06).- Душанба куни хизмат лавозимингиз ошишига ёрдам берадиган инсонни учратиб қоласиз. Ҳафта сиз учун омадли келади.

КИСКИЧБАКА (22.06 — 22.07).- Севглинингиз билан бўлган муносабатларингиз изга тушади. Бироз совуқ-қороқ бўлиб туришингиз сиз учун фойдадан ҳоли эмас.

МУНАЖЖИМЛАР

АРСЛОН (23.07 — 23.08).- Кимлигингизни, истеъдодингизни атрофдагиларга кўрсатиб қўядиган вақтингиз келди. Бирок, мактовларга унчалик эътибор бермаганингиз маъқул.

БОШОҚ (24.08 — 23.09).- Каттик танқидга учрашингиз мумкин. Лекин ишонинг! Бу сиз учун фойдадан ҳоли бўлмайди.

ТАРОЗИ (24.09 — 23.10).- Шахсий ҳаётингизда ўзгаришлар бўлиши кутилмоқда. Етти ўлчаб бир кесишни маслаҳат берамиз.

ЧАЁН (24.10 — 22.11).- Янги либослар харид қиласиз. Бирок, елкангизда рўзгорнинг масъулияти турганини ҳам унутманг.

БАШОРАТИ

ЎҚОТАР (23.11 — 21.12).- Ҳафтанинг бошланғичида бироз толиқсангиз-да, қилган ишингиздан кўнглингиз тўлади. Шанба куни сафарга чиқасиз.

ТОҒ ЭЧКИСИ (22.12 — 20.01).- Зерикарли ва машашалар билан ўтган ҳафта ниҳосида сизни ажайиб янгилик кутмоқда. Жума омад келтиради.

КОВҒА (21.01 — 18.02).- Дўстлар билан табиат бағрига чиқиб дам олганнингиз маъқул. Дийдор кўнгилдаги гашиқларингизни, ювиб юборади.

БАЛИК (19.02 — 20.03).- Ҳафтанинг хар бир кундан унумли фойдаланиб денгиздаги баликдек яйрайсиз. Фурсатдан фойдаланиб яхши дўстлар ортингиз.

Ёшим 31 да, аниқ фанлар ўқитувчисиман. Бугдойранг, келишган замонавий аёлман. Тарозини буржидга тугилганман. Барча хислатларим буржимга мос. Шаддо, кувноқ ва ҳазилкашман. Лекин бир кам дунё деганларидек оила масаласи ечимини тололмайман.

Бир дустим бор эди. Хаётимда йўлдош бўлади, деб ўйлардим. Бешафқат ўлим уни олиб кетди. Шундан сўнг тушқунликка тушдим. Совчиликка келганлардан бирига беришди "кўз юмиб", таваккал қилиб турмушга чиқдим. Лекин оилавий ҳаётда бир-биримизга тўғри келмадик. 4 ой яшаб кейин ажрашдик. Орузу қилиб юрган ўғлим бу дунёга кўнгли ярим бўлиб келди. Фақат ўғлим учун яшасам керак, деб ўрдим. 6 йил ўтди. **Танишларим турмуш қуришимни маслаҳат беришяпти.** Агар орзуимдагидек зиёли, замонавий, меҳнаткаш ва ўзимдек меҳрибон инсон бўлса турмуш қуриш ниятим бор.

Манзилим тахририятда

Шаҳло

Қашқадарё вилояти Қарши тумани

Бу бир кам дунёда орзуларим кечисиз эди. Бироқ... минг афсуслар бўлсинки, менинг тақдирим тақдирга қўшилган инсоннинг ахлоқсизлиги-ю, охир-оқибат менга қилган, хиёлати туйғулган оилам бузилди. Турмушнинг барча қийинчиликларига бардош берган бўлсам-да, оиламни сақлаб қолиш учун қанчалик уринмай турмуш ўртоғимнинг хиёлатини кечира олмадим. "Сутдан оғзи куйган, қатикни ҳам пуфлаб ичади", деганларидек, қалбимнинг туб-тубини ишонсизлик ва тушқунлик қамраб олган. Негаки, қилган яхшиликларинг ҳақиқатдан эмонлик қайтса, бу ҳам етмагандек айбисиз-айбодор бўлиб ажрашиш одамга алам қиларкан. Бу эса мен учун жуда катта сабоқ бўлди. Баъзида ўзимга савол бераман: Қайси айбим, қайси гуноҳим учун қисматим шундай бўлди? Унга нега турмушга чиқдим? Азобланиш учунми?

Бошқага турмушга чиққанимда, балки бахтли бўлармидим? Ёш умрим увол бўлмасмиди? Шуларга ўхшаш саволлар сира тинчлик бермайди. **Қани энди ўтган вақтни, умрни ортига қайтариб бўлса.** "Бир яхшига бир ёмон", деганлари ёки тақдир деганлари шу эмасмикин, дея яна ўзимга ўзим яна таскин бераман.

Ёшим 35 да. Хаётни тушунган, бирор қасбга эга, ўқимишли, озодаликни хуш кўрувчи, оғирвазмин, ахлоқан покиза ва уйим-жойим дейдиган, бир инсоннинг бахтли қила оладиган аёлман. Ниятим бир-икки фарзандга меҳрибон, садоқатли аёл излаётган инсонни фаизлатларга эга бўлган 35-45 ёшгача бўлган (Тошкент вилоятилик ёки бошқа вилоятдан бўлган ҳам Тошкентда ишлаб, яшашга имкониёти бор) эркак билан танишиб бахтли оила қуриш.

Севинч

Тошкент вилояти Олмалиқ шаҳри

Севгилим Баҳромжон, сизни қайси йўл билан ҳақиқий севгимга ишонтирай? Ахир, севги бор ҳиссиёт-ку! Ундан тониб бўлмайди. Буни мендан яхшироқ биласиз. Чунки ишқ нимагини сиз туйғулган англаб етдим. **Севгининг оташин олови қурбонига айлиниб қолдим.** Менинг сизга бўлган севгим булоқ сувидек тоза, она сутидек оппоқ ва самимийдир. Менга ишонинг. Мени бир умрлик айрилик азобига ташлаб кетманг. Ёниб турган севгимни сув билан ўчирманг. Менинг соф севгим қадрига етинг. Мана кўрасиз, мен бир кун келиб, ишончингизни оқлайман. Фақат илтимос, Баҳромжон менга ишонинг. Азизим, Оллоҳ томонидан юборилган ишқ мевасини бирга баҳам кўрайлик.

Малика

Термиз шаҳри

Хаёт шунчалар гўзал эканки, яшаган саринг яшагинг келаверади. **Умрининг анчагина қийинчиликлари, ҳурсандчилигини бошимдан кечирдим.** Ўқидим, ҳозирда доя вазифасида ишляяпман. Ота-онам билан бирга тураман. Ёшим 27да. Турмушга чиқмаганман. Оиламиз ўқимишли, зиёли оила. Оилада 2 ўғил, 2 кизимиз. Кенжаси мен. Яхши, ўзига тўқ, уйланиб ажрашган ёки (уйланмаган) 29-32 ёшлар атрофидаги йигит билан танишмоқчиман. **Манзилим тахририятда**

Мен 39 ёшдаман. Маълумотим олий. **Ўзимнинг шахсий уй-жойим, машинам бор.** Ичмайман, чекмайман, ёмон йўлдан юрмайман. Оила мен учун муқаддас. Ўзим маъсулиятли ишда ишлайман. Менинг тақдирим билан қизиққанлар хат ёзиши мумкин. **Манзилим тахририятда**

Х.ХАМРОЕВ

Турмуш ўртоғим билан унинг иложсиз айблари туйғулган ажрашганмиз. Ҳозирча ижарада турамыз. Аммо рўзгор учун кетадиган каттаю кичик барча жиҳоз ва анжоларим ипидан иғнасигача етарли. Лекин тайин уй-жойга эга бўлолмаёямиз. Турмуш ўртоғимнинг укалари кўп. Уларнинг эски, тор ховлигидан жой талашиб у ерда на ўтиролмайд, на сота олмайд қийналишни хоҳламадим. Мардларча қутулганимга шукур, деб этакимни қоқиб чиқиб кетавердим.

Шунинг учун ёшидан қатъий назар, ўзига тўқ, даромадли иш билан шуғулланадиган, уйли-жойли ёки ҳаётда бизни зориқтирмай, қадримизга етиб олиб юрадиган бир инсон бизни йўлбошимиз бўлса. Биз ҳам унинг ёнига кириб меҳнат қилсақ, узоқ йиллардан бери орзу қилгани-

Бундан 10 йил аввал аёлим вафот этганди. Кўп қийинчиликларни кўрдим. Кичиги 2 ёшда, каттаси 15 ёшда, 4 та бола билан ёлғиз қолдим. Хотинимнинг йили ўтгандан кейин бир бева аёлга совчи қўйдим. У аёл: "Болаларидан ажралиб алоҳида яшаса, турмуш қураман", - деб айтгани учун уйландим. **Мана ҳозир болаларимнинг ҳаммаси уйли-жойли бўлиб кетди.** Омон бўлсанлар. Ўзлари билан ўзлари тиниб-тинчиб яшашини тилаб дуо қиламан.

Ёшим 60 дан ошяпти. Йилдан йилга ёлғизлик ўз таъсирини ўтказмоқда. Ҳозирча куч-қувватим бор, қимирлаб турибман. Эрта бир кун тўшаққа михланиб қолсам, нима бўлади деб ўйлайман. Шу боис бир тани маҳрам бўлишни истайман.

Манзилим тахририятда.

Шодмон

Қашқадарё вилояти

Мен 2000 йил, 17 ёшимда турмушга чиққандим. Турмуш қуришимизга синфдош дўгана нам сабабчи бўлган эди. Лекин, мен унинг ақасини яхши кўрмасдим. У билан 5 ой яшадик. Ота-онамникига қайтиб келганимга 3 йил бўлди. Оилам, бола-чақам дейдиган, ўқимишли, бир жойда ишлайдиган, 25-30 ёш ораллиғидаги йигит билан тақдиримни боғламоқчиман. **Ўша йигит мени тушунадиган бўлса, у билан бир умр бахтли яшашга ҳаракат қиламан.** Мен билан танишмоқчи бўлган инсон Ўзбекистоннинг қайси вилоятдан бўлса ҳам майли. **Манзилим тахририятда**

Гулбахор Қорақалпоғистон Республикаси

Келимас

Севги ботида ҳеч омадир келмади. Ҳозирги қизлар бой-бадавлатни хуш кўришади. Мен эса ўртаҳол яшайман. Уйдагилар вақти келиб қариндошлардан уйлантираимиз дейишади. Мен қариндошларим қизларини синглимдек қураман. **Синглим деб билган қиз билан яшашни тасаввуримга ҳам сиғдиролмайман.** Шу боис бахтим очилса тақдиримни бегоналар билан боғламоқчиман. Қайси вилоятдан бўлса ҳам фарқи йўқ. Фақат ҳақиқий ўзбекона ибодатли бўлса бас.

С.

Сурхондарё вилояти

Исмин Нодира. Ёшим 20да. Мактабда аёло баҳоларга ўқиганман. Онам рози бўлмаганлиги учун ўқишга кирмадим. Оилада бош фарзандман. Худога шукур, ҳамма нарсам етарли. чиройим ҳам жойида. **Менга дугоналарим: "Сен гўзалсан, ҳаммамиздан олдин турмушга чиқасан", - дейишарди.** Аммо бахтим чопмайди. Ўзим ҳам ҳайронман, нега шундай? Бу саволни ўзимга беравериб, кечалари уйқум келмайди.

Баъзида онамнинг тўйимни кўргилари келаятганини кўриб, қийналиб кетаман. Аслида буларнинг барига ўзим сабабчиман. Чунки онам: "Ўзинга ёқмайдиган йигит оғиз солиб, гапиргудек бўлса, каттик гапириб, қўнглини оғритма", - дерди. **Мен эса кўнглимга тўғри келмаган йигитларни жуда кўп оғритганим.** Балки ўша қилмишимга яраша жазо олаётгандирман.

Уйлай-уйлай, дустимнинг маслаҳати билан мен ҳам бахтимни излаб хат ёзишга аҳд қилдим. Қўлимдан ҳамма иш келади. Чеварлик, пазандачилик, уй ишларини яхши эплайман. Ҳозирда бир ташкилотда ишляяпман, Ўзига тўқ оиладанман.

Менга ҳарбийлар жуда ёқди. Мард, ростгўй, самимий, муҳаббатни, оилани муқаддас деб биладиган, вафодор, ёши 22-26 ёшгача бўлган бирор ҳарбий йигит билан бахтимни боғламоқчиман. Водийлик бўлса, янада яхши. **Манзилим тахририятда.**

Нодира

Наманган вилояти

Мана ўн йилдирки, хотиним билан орамизга совуқчилик тушган. Аммо болаларимни ўйлаб бир уйда у билан бегоналардай яшаб келдик. Кўнглимга дарз кетгандан кейин уни барибир тиклаб бўлмас экан. Охир бошқабосқча яшамасак бўлмади. 6 ойдан бери онажонимнинг уйида яшяяпман.

Декабр ойининг бошида оғир касалликдан кейин 74 ёшда онажоним вафот этдилар. Шундан кейин ўз ҳаётимни ўйлаб қолдим. Ўзимнинг хусусий фирмам бор эди. Вақтинча тўхташиб қўйдим. Иш-жойим асосан Тошкент шаҳрида. Янги йилдан бошлаб яна иш фаолиятимни бошлайман.

Ёшим 52 да. Олий маълумотли курувчиман. **Севимли газетам орқали уйим-жойим дейдиган, ораста, саришта, ибодатли, унутмаган аёл билан танишмоқчиман.** Унинг олдинги ҳаёти қизиқтирмайди. Кўнглимдагидек ёр бўлса шунинг ўзи кифо. **Манзилим тахририятда.**

Атхам

Фарғона вилояти

Бизнинг 70 ёшли кекса тоғамиз бор. Мана сал кам 10 йил бўлдики, жуфти ҳалолдан маҳрум бўлган. У кишининг завжаларини худо раҳмат қилсин. Тоғамизнинг аҳволи жуда ачинарли. У киши 5 қизнинг отаси, барчасини ўз тенглирига узатган. Аммо, ўғиллари йўқ. Қаровчиси йўқ. Ҳеч ким, у кишининг аҳволига тушмасин. Тоғамиз бизларга: "Жиянларим мен боп бир жуфт керак, қиримни ўзим зўрга юваман, зўрга овқат пишираман. Ёшим ўтиб бораяпти, қийна-

Асли термизликман. Уйланмаганман. Ўзимга муносиб ёр изляяпман. Кечинмаларимни шеър орқали билдирмоқчиман.

Айтсам адо бўлмас, дардларим бордир.

Эгасиз муҳаббатим дилда, уюлдор. Йигирма тўққуз баҳорни, кўрибман ҳануз, Аммо топладим тенгимни, афсус.

Бирини дейди ундоқ, бирини бундоқ,

Не қилайин айтинг, ҳаётдир қандоқ?

Тақдир мени бунча синийди ҳайҳот!

Юрагимда ўқисик қолдирган бир доғ.

Кўзларимдан доғим, ёшим оққанда,

Дўстларим ачиниб, гагчим боққанда.

Қалбим зир титрайди, чидалмайман,

Бахтли бўлардим, бирор қиз кўнглим олганда...

Манзилим тахририятда Фарҳод

ляпман. Ёрдан берсангизлар, яхши бўларди" - дедилар. **Тўғри, баъзи аёллар ҳам топилди, бироқ нияти бузуқ ё мол-мулк, дунё, нафс қуллари экан.** Тоғамиз 5 вақт намозни қатъан қилмайди. Тоғамиз участкада бир ўзлари яшайди. 40-60 ёшлар атрофида бўлган оқила, покиза аёл билан оила қурмоқчи. У киши меҳрибон аёлга жуда муҳтож... Манзилини тахририятдан олишингиз мумкин.

Н. Жижзах тумани

Мени, мен истаган ўз сўхбатига аржуманд этмас, Мени истар кишини сўхбатин кўнглим писанд этмас, Алишер Навоий

Хаёт қизиқ экан... Кимнингдир хизматини сидқидилдан бажариб уни рози қилай десангу, у инсон эса бундай илтифотга арзимас, қадрингга етмас экан. Кимлардир эса шундай қадр эътиборга зор...

Мен ҳам меҳр кўрсатиб меҳрибонга, сабр қилиб сариқ олтинга, хизмат қилиб раҳматга ёлчимадим. Балки ҳаётда олий маълумотли, меҳрибон, содда, меҳнаткаш тиниб-тинчимас фидойи аёлга зорлар бордир.

Ёшим 48 да, 2 нафар ўғлим бор. Олий маълумотлиман. Инсон учун энг керакли қасбу хунарга эгаман.

Турмуш ўртоғим билан унинг иложсиз айблари туйғулган ажрашганмиз. Ҳозирча ижарада турамыз. Аммо рўзгор учун кетадиган каттаю кичик барча жиҳоз ва анжоларим ипидан иғнасигача етарли. Лекин тайин уй-жойга эга бўлолмаёямиз. Турмуш ўртоғимнинг укалари кўп. Уларнинг эски, тор ховлигидан жой талашиб у ерда на ўтиролмайд, на сота олмайд қийналишни хоҳламадим. Мардларча қутулганимга шукур, деб этакимни қоқиб чиқиб кетавердим.

Шунинг учун ёшидан қатъий назар, ўзига тўқ, даромадли иш билан шуғулланадиган, уйли-жойли ёки ҳаётда бизни зориқтирмай, қадримизга етиб олиб юрадиган бир инсон бизни йўлбошимиз бўлса. Биз ҳам унинг ёнига кириб меҳнат қилсақ, узоқ йиллардан бери орзу қилгани-

миз ихчамгина бўлса ҳам шахсий уй-жойни ўз маблағимиз ҳисобига оз-оз кўшиб-чатиб бўлса ҳам олиб беришга ёрдамлашса фарзандларимга беминнат бўлиши учун шу оз-оз кўшилган ёрдამни ҳам ишлаб ўзсам, шу фарзандларимга кўзим тириклигида уй-жой қилиб бера олдим-ку, деган далда билан дунёдаги энг бахтли аёл бўлар эдим. Бир умр ҳалолу поклик билан, содиқлик, вафодорлик ва миннатдорчилик билан ўша одам хизматини бажариб, тузини оқлар эдим. "Меҳр ва муруват йили"да олийжаноб, саховатли ва яхши инсонлардан меҳр ва муруват кутиб қолувчи

Умида

Андижон шаҳар 710019 алоҳа бўлими Талаб қилиб олгунча

Мен "Қайда ўзи ўша бахт?" саҳифасига 2003 йил ҳисобда хат юборган эдим. Тошкент, Хоразм, Фарғона вилоятларидан хат олдим. Улар ўз юртида яшамасдан аёнликларини билдирадилар. **Менинг ҳам ўз юртимда яшамасдан ниятим бор. Ниятим мустаҳкам оила қуриш.**

Ёшим 43 да. Маълумотим ўрта махсус. Хунариман. Уйланиб ажрашганман. Андижонда яшаб, ишлайман. 32-36 ёшлардаги соф виждонли, мустаҳкам фикрли, ҳаёли, андишали, турмуш ўртоғига итоатгўй, оилам, уй-жойим деб ҳаракат қилувчи киз ёки жувон билан танишиб турмуш қурмоқчиман.

Т.РЎЗИМАТОВ

Андижон шаҳри Янги шарк кўчаси, 4-уй

Хамқишлоғим Нодир ака менга бошдан кечирганларини кўзда ёш билан айтиб берди. Эшитиб титраниб-тебраниб кетдим. Бўзимга нимадир қадалгандек бўлди. Онгимда, тилимда бир сўз айланарди: "Наҳотки..."

«Мен уни биринчи марта учратганимда, ҳали бошимга қандай кўргуликлар тушишини тасаввур ҳам қилолмастдим. Қисматнинг қора қиличи мени четлаб ўтадигандек, бахтли одамлар қаторидаги ўз ўрнин абадийдек туюлар ва бунинг учун жон-жаҳдими билан елиб-югурардим. Фикримча, бахтининг муқаррарлиги кишининг ўзига боғлиқ эди.

Мен олийгоҳдаги энг фаол, ташаббускор, изланувчан, илмли талабалардан бири саналардим. "Олтин давр" — талабалikka минг бир машаққатлар билан кириб келганим учун, ортимда кўкрак кериб, қўллаб-қувватлаб мадад берадиган бирон кимсанинг йўқлиги учун, ҳар қандай оғир ҳолатлар, вазиятларда фақатгина ўз-ўзимга таяна олишим мумкинлиги учун "ўзинг учун ўл, етим" қабилида ҳаракат қилардим, илоҳи борича, ҳар қачна қийналсам-да, ўқишни ташлаб кетмасликка уринардим.

Моддий аҳволимнинг танглиги мени ишлаб-чойчақа топишга ундарди. Ишдан тортинмасдим. Косибчиликми, маший-техник буюмларни тузатишми, ниманидир арзонроқ олиб, қимматроқ пуллаш-ҳаммаси кўлимдан келарди. Ҳеч бўлмаганда мардикорликка чиқардим. Ҳар ҳолда кўлим пул кўрар, тирикчилигим ўтарди. Айрим курсдошларим мендан ижрганишар, каминча билан осмондан келиб муомала юритишарди. Мен ич-ичимдан эзилар, қаттиқ ўқинардим, гарчи бу кулгули ва хаёлий фараз бўлса-да, бир думалаб "Бойвачча окахон"га айланиб қолишни орзу қилардим. Ичимда "ҳали шошмай турларинг, шундай бир одам бўлайки, куриб кўзларингиз ҳайрон қолсин" деб ўйлаб ҳам кўярдим.

Лекин, нима бўлганда ҳам мен бахтли эдим. Тўрт муҳам соғ, ота-онам ҳаёт, нуфузли олийгоҳда таҳсил олаётган, орзу-умидлари барқарор ва қатъий, келишган, ўктам йигит эдим. "Келажагинг порлоқ", дейишарди ва табиийки, мен бунга ишонардим ва олға юрардим.

Илмининг этагига ёпишиб олиб, тунук китобдан бош кўтармаслигимданми, тирикчилик гамидаги бетиним юғуриб-елишларми, феъл-атворимдаги ўзимга аён хусусиятларми, ишқилиб, нимадир муҳаббатни четга сурар, узоқроқ юришга даъват қиларди. "Ўқиш битсин! Тузуқроқ ишга жойлашиб, кам-қўстимни тузатиб олай. Кейин бир гап бўлар. Ҳозир менга кимнинг ҳам кўзи учиб турибди?", деб ўзимни совутардим.

Лекин, қалб ҳамма вақт ҳам ақлнинг гагираверма талаба-дўстлар, кейинчалик эса бир умрга ахду-паймонлашиб, тез-тез учраша бошладик. У жуда меҳрибон эди, юзидан нур ёғилар, жилмайиб турарди. Гапираётган чоғида ун қоши ҳар вақт юқорида кўтарилиб турар, самимий сўзлари кишини сеҳрлар, қол-қора сочлари ажиб силкинар, бутун борлиги фусункор эди.

Мен фақат унинг олдидагина ўзимни чин инсондек ҳис қилар, унга талпинар, бир зумга ҳам ажралгим келмасди. Унга бутунлай боғланиб қолган эдим. Кези келганда, маслаҳат сўрар, унинг мен учун жон қуйдираётганини кўриб, ич-ичимдан қувонар, тақдиринг бу туҳфасига шуқроналар айтлардим. Бетақорор заўққа тўла сеvgи хисллари билан йўрилган масъуд, осуда қулар бир-бирини қувлаб ўта бошлади. Биз олийгоҳнинг III-курсиди ўқирдик. Узаро муносабатларимизнинг бу тахлит узоқ вақт давом этмаслигига, ҳар

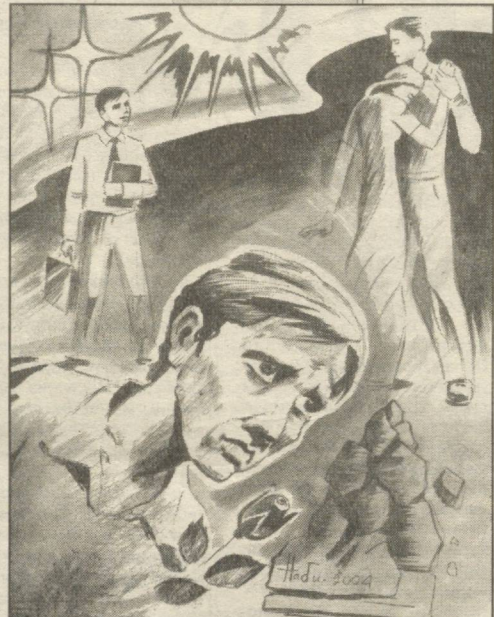
нарсанинг ҳам охири, албатта, қандайдир натижа билан тугашига ақлим етар ва айнан мана шу нарса мени кўпроқ қийнарди. Имкониётларимнинг кўп томонлама қисқалиги, оиламизнинг жўжабирдек жон эканлиги, анча эрта бошланган мустақил ҳаётим давомида шаклланган аллақандай хавотир ва иложсизлик мени бетиним азоблар, оила куриш масаласи мен учун даҳшатли ўй-фикрлардан иборат эди. "Ўйлангудек бўлсам, ишим, ўқишим нима бўлади, ёруғ келажақни ваъда қилаётган орзу-ниятларим

Мен уни сўнгги марта уйгача кузатиб қўйдим, ичимни бўғиқ, азобли, оғриқли туйғу тимдалар, кўнглим йиғлар, вужудим қажарди.

Бир неча ойдан сўнг - айна баҳорнинг ўрталарида унинг энг яқин дугоналаридан бири тўй хабари битилган тақлифномани кўлимга тутқазди. Мен тўй оқшомида уни оппоқ келинчак либосида кўриб, ўзимни йўқотиб қўйдим, телбаларча бошимни чаңгаллаб дод солишдан ўзимни аранг тийиб қолдим. Аламимдан тўйиб ичиб, жазавага тушиб,

ЎҚИҲИЧ

наҳотки аро йўлда қолиб кетади?" деб ўйлардим. Мен уни севардим, лекин тўйдан кейин зорикмай, беҳама кўст яшамизим учун зарур бўладиган оддий эҳтиёжларни ҳам таъминлай олиш кўлимдан келишига ишонмасдим. У албатта бахтли бўлиши, тўкин, фаровон оилада яшаши лозим ва назаримда, бунга ҳар томонлама муносиб ҳам эди. Мен ўз-ўзимга: "Нега у менга ночорлигим, иложсизлигимда йўлиқди?" - деган мавҳум, аччиқ саволни берар, тескари, гаддор дунёнинг қилмишларидан қуйнарардим.

Унга совчилар кела бошладилар. Совчиларнинг аксарияти ўзига тўқ оилалардан бўлиб, ота-онасининг кўнглига маъқул ва мос эди. Менинг олдимда икки йўл турарди: Бири қашшоқ ҳаётни тан олиб, оилавий муҳитга кириб бориш, иккинчиси илм, ўқишни охиригача етказиб, ёруғ келажақ ваъда қилаётган до-риламмон кунларгача сабр қилиш ва бу йўлдаги тўсиқдан воз кечиш эди.

Минг афсус-надоматлар бўлсинки, мен иккинчи йўлни танладим. Одатдаги учрашувларимиздан бирида ҳар қачна оғир ва мусибатли бўлса-да, унга бор гапни очиб айтдим. Уни бутун борлигим, вужудим билан севишимни, у мен учун ҳаммиша қадрдон маъсума бўлиб қолишни қайта-қайта таъкидладим.

"Қутайми?" - деб сўради у охира.

"Бефойда", - дедим мен.

У хўрсиниб йиғлади. Кўз ёшлари ёмғир томчиларидек биллақларига тўқилди. Юрагимни аччиқ алам, айбдорлик хисси босиб кетди.

"Сиз ҳақсиз", - деди у менга зўрма-зўраки жилмайиб. - Асло ўқинман! Ҳали кўп нарсаларга эришасиз. Қўлингиз узун, мартабангиз баланд бўлади. Илоҳим, бахтли бўлинг!"

уртада ер тепиниб ўйнадим. Унинг нигоҳи қуйи-

га эгилган, нозиккина вужуди гўёки яраланган, қимдандир илтижо қилиб, наҳот кутаётган беғубор оққушни ёдга соларди. Айнан ўша дақиқалардагина мен ўзим учун ниҳоятда қадрдон, меҳрибон бўлган энг яқин инсонимни юрагимдан узиб олиб, улоқтириб юборганимни англадим. Рўхий тушқунлик, виждон азобининг тинимсиз фиғонлари мени оёқдан йиқитди. Феъл-атворим бутунлай ўзгарди, сал нарсача ҳам асабийлашадиган одам чикардим. Дунёга, одамларга, ҳаттоки ўз-ўзимга ҳам қўл силтадим. Ўқишим, ишим тобора ёмонлашиб борар, мендаги бу ўзгаришлар кўпларни ҳайрон қолдирган эди. Ичиш-чекишга ружу қўйиб, ўз аҳмоқона қилиқларим билан ҳаммамнинг аллақачон жонига тегиб улгурган эдим. Ёруғ

келажақ сари чорлайдиган орзу-интилишлар мен учун энди саробга айлиниб қолган, иродасизлик бутун вужудимни, ҳаётимни кемириб ташлаётган эди. Тинимсиз ичиб-чекишлар, асабийлик, оғир рўхий тушқунлик охири ўз кучини кўрсатди: Мен шаҳар касалхоналаридан бирига ётишга мажбур бўлдим. Дўхтирлар менга "Инсуль!" деб таъхис қўйишди, ўша лаҳзадаёқ кўз ўнгимдаги бутун дунё зулматга айналди.

Фалокат бир келса қўша-қўша келар экан. Дарсларга ўз вақтида қатнашмаганим, маст-аласт бўлиб, олийгоҳ ётоқхонасида кўрсатган "ҳунларим" учун мени ўқидан ҳайдашди. "Энди менинг ҳаётда йўқотадиган ҳеч нарсам қолмаганида".

Ўша кун кечкурун минг нафрат, аламзадалик билан ўз-ўзимга ўт қўйиб юбордим. Кўлим, оёқларим, юзим, баданим чидаб бўлмас даҳшатли оғриқ ичида ёниб борар, мен эса телбаларча ўкириб йиғлардим. Мени аранг ўчириб олишди, ажалнинг остонасидан қайтиб келдим. Анча вақтгача даволандим. Фойдаси бўлмади. Мен - ҳали йигирма учга ҳам кириб улгурмаган ёш йигит II-гурух ногиронига айлиниб қолдим. Касалхонадан чиққангидан кейин, қишлоқдан келиб, мени уйимга олиб кетишди. Мени ҳам руҳан, ҳам жисмонан қуйиб қўрган ота-онамининг фиғони осмонни титратди, ука-сингилларимнинг зор қақшашлари борлигимни парчалаб ташлади.

Начора! На илоҳ! Бўлар иш бўлган, кўникмасликнинг имкони йўқ эди. Мени ўйлаб, қуйиб адоий-тамом бўлган ота-онам, норасида ука-сингилларим бора-бора тақдирга тақ беришди, менга: "Ҳали ҳаммаси яхши бўлиб кетади. Омон қолганингга шуқр қил!" - деб тасалли беришар, юпатишга уринишарди.

Оиламиз ўртақол, етганига шуқр, етмаганига сабр қилиб яшардик. Қап-қатта йигит бўла туриб, уйдагиларга сариқ чақачалик нафим тегмаётганлиги, оғирини енгил қилиш ўрнига ортиқча юк бўлиб, юракларини минг пора қилганлигим, азоблаганим учун ўзимни кечиролмасдим.

Қўли-қўшнлар шаҳарга ўқишга жўнамоқчи бўлган ўғил-қизларига ибрат тарзида мени кўрсатишар, "Олийгоҳда ўқиб Нодир ким бўлди-ю, сен ким бўлардинг?" ёки "Ўқийман десанг майли, болам, лекин зинҳор-базинҳор Нодирдан ўрناق ола кўрма", қабилида панд-насихатлар ўқишар, мени қўллари бигиз қилиб кўрсатишарди. Мен ойнага қарашдан қўчиридим, унда олов излари қолган қўрқинчли, хунук юзим кўринарди. Куйган бармоқларимни узиб ташлагим келар, узоқ-узоқларга бош олиб кетгим келарди.

Мени ҳамон юрак санчиғи, асабийлик, оғир тушқунлик қийнар, хотирам сусайиб қолган эди. Базинҳор орқава-ротдан мени "жинни" деб аташади, эҳтимол, улар ҳақдир. Гоҳида уйдагиларга қарашан бўлиб, салгина ишласам бас, дарҳол чарчаб қоламан. Ёлғиз эрмагим: Китоб титкилаш, ниманидир ёзиб, қроғоз қоралаш.

Начора, мен яшашга маҳқум этилганман.

Яшашга мажбурман, демакки яшайман!

Кўпинча ўтмишимни, бугунимни, эртанимни ўйлайман. Қимнидир, ниманидир кўмсайман. Ҳаётдан орзу-умидларим, тилақларим кўп эди. Барчаси таом бўлди. Биламан, бунга ўзим айбдор, ўзим сабабчиман! Унга - меҳрибон Лобаримга: "Мени кутгин! Умрбод бирга бўлаемиз, ҳаммасига ўз кучимиз билан эришамиз", деганимда, албатта, рози бўларди. Биргалашиб ота-онасини ҳам кўндирардик. Биз бахтли бўлардик. Жажжи фарзандларимизни елкамизга миндирганча, бахтимиз оғушида яшардик. Нега ўшанда журъ-атсизлик, кўроқлик қилдим? Нега? Ота-онамни, ҳали ҳаётнинг гаштига тўйиб улгурмаган ёш жонимни ўйла-мадим? Мен ахир "бойвачча окахон" бўлиб, кибор курсдошларимнинг ол-дида ўзимнинг нималарга қодир эканлигимни кўрсатиб қўймоқчи эдим, кўзлаган манзилларим, дилга тугган ниятларим жуда юксак эди. "Келажаки порлоқ" йигитдан II-гурух ногиронига айлиниб қолиш шунчалик осонмикан, а?!

Жон дўстларим, тенгдошларим, биродарларим! Ўтиниб сўрайман сизлардан, менинг муҳиш, тузатиб бўлмас хато-имни асло қайта тақорламаман, ҳаётга жиддийроқ, масъулиятларроқ назар ташланг. Ўзингизнинг қимларгадир жуда-жуда керак эканлигингизни ёддан чиқарманг. Ўткинчи дунёнинг бир зулмлик ташвишлари олдида зинҳор-базинҳор ўтиндек қуйиб қулга айланманг! Менга ишонинг, ҳаётда сеvgи-муҳаббатдан ҳам муҳимроқ, ардоқлироқ нарсалар бор, қишилар бор!

Ҳақиқий муҳаббат ажал билан эмас, сабр билан, вафо билан қўлга киритилишни унутманг. Худа-беҳудага нолийверманг, ахир, соғ-саломат икки оёқда юрганингизнинг ўзи катта бахт! Ҳаётнинг қадрига етинг, матонатли, ақл-идрокли бўлинг. Дада-жонлар, Аяжонлар! Жигаргўшаларингиз - фарзандларингизни асранг, босган-босмаган изидан, ҳар бир сўзидан бохабар бўлинг, мадад беринг, суянчиқ бўлинг! Асло унутманг, улар сизнинг тажрибангиз, ота-оналик масъулия-тингизга жуда-жуда муҳтож бўладилар, бешафат ҳаётнинг қўлига топшириб қўйманг уларни.

Ўлмасжон ТўРАЕВ
Тошкент Давлат Маданият институти талабаси

(Давоми. Боши ўтган сонда)

Мен янги пальто кийганимда ҳам у индамаган. Бу менга қўл келарди. Бир гал қайнонам: "Келин, сизда имконият бор, пул йиғиб каттароқ нарсалар олинг, у барибир сизга нарсалар олиб бермайди", - деди. Мен унинг маслаҳати билан анчагина пул йиғдим ва қайнонам билан бирга бориб тақинчоқ сотиб олдим. Буни эримдан бошқа ҳамма билди. Қайнонам: "Келин, буни эрингиз билмасин, гинаси қаттиқ, билса ажралмай қўймайди", - деди. Қайнонам бу пайтга келиб анчагина менга меҳрибон бўлиб қолганди. Бунинг сабабларини куйидагича деб биламан. Менга ҳаммиша намуна қилиб кўрсатадиган катта овсинимнинг рўзгорига ҳам дарз кетиб 2-3 йиллик галлардан кейин ажралишди. Қайнонам доимо: "Эр-хотин бўлиб яшашни овсини-гиздан ўрганинг, кўрмайсизми уни", - дер эди. Катта овсиним ҳам, болалари ҳам ҳар куни бир кийим киярди. Эридан шапалоқ емаган, айтгани-айтган, дегани-деган аёл эди. Узиям ақлли, одобли, пазанда, саранжом-саришта аёл бўлганди. Уларнинг оиласидаги сир-асрорларни яхши билмаслигим боис, қайноғамни ёмонлаш фикридан узокман. Ундан ҳеч ёмонлик кўрмадик, охиригича "келин" бўлиб қолдим. Менимча, пулнинг кўплиги-ю, овсинимнинг ажрашгани сабаб бўлса керак. Ана шу нарсаларни қайнонамнинг анчагина популин пасайтириб қўйди. Бунда у кўп изтироб чекди. Оқибатда жиддий касаллик ҳам орттириб олди. Иккинчидан, мен ҳамма зулмларга чидаб оилани бузмаганим, (қайнонам пулга ўч) унинг кўзини қувонтира бошлаган эди. Қайнонамнинг башорати тўғри чиқди. Шу тақинчоқ бахонаси сабаб бўлиб оилани бузилди. Буни бир куни эримга уқаси айтиб қўйибди. "Сиз билмайсиз олган нарсаларини, фалон минг сўмлик костюм, пальто, тақинчоқ олган ўзига". У ўт бўлиб, олов бўлиб уйга келди. Сўнг, мендан олган нарсаларимни сўради. Мен унга кўрсатдим. У пальто ва костюмларимни ҳам сўради. Мен чиқариб олди. У, бу нарсаларни бир латтага ўрашганини айтиди, мен ўрадим. Сўнг эски нарсаларни кийдириб, машинасига ўтқизиб бекатга олиб келди, йўлга бериб, бир неча соат муҳлат берди. Отам билан қайтиб келишимни, агар отам келмаса мен ҳам келмаслигини таъкидлади ва мен кетганимга қараб турди. Бу шунчалик тез рўй бердики, ҳеч нарсани англаёлмай ҳам қолдим. Мен гўёки ўрилли ёки бузуқлик устида қўлга тушгандек эдим. Ўзимни оқлашга ҳаракат қилмадим. Фақат тавба қилдим. "Иккинчи бундай қилмайман, мени кечиринг, отамга билдирмай қўяқолайлик", - деб кўп ялдиндим. У бу гапларга парво ҳам қилмади. Мен уйга бордим. Борсам отам касал бўлиб ётган эканлар. Вазиятни тушунтирдим. Отам: "Ҳа, олган бўлсанг, нима бўлибди. Уйингда эдимиз ўша нарсалар?" - деди. "Ҳа", - дедим. "Майли бир жадди чиқарсанг, борсақ борибмиз, ўзим ҳам зерикиб кетдим. Бир отамлашиб келаман", - деб олдимга тушиб келаверди. Йўлда отамга: "Ота, унинг характери оғир, қаттиқ-қуруқ гапирса ўзингизга олма", - дедим. Отам эса: "Ваҳима қилма!" - деди. Уйдаги вазият мен кутгандан ҳам баттар бўлди. Отам, ўз юртининг энг хурматли оқсоқоли, шунақа гапларни эшитдики, мени дунёга келтирганига пушаймонлар еди, назаримда. Мен шунчалар тавба қилиб эландимки, ҳатто худо бўлса ҳам қанчалик оғир гуноҳ қилмайин кечар эди. Лекин мен кечирилмадим. Эрим шундай шарт қўйди: "Бундан кейин бирон авлоднинг бу ерга келмайди. Мен ҳам, менин болаларим ҳам ота уйинга бор-

майди. Борсанг ўзинг бориб-келаверсанг, гап шу!" Отам ниҳоятда даргазаб бўлди. Сўнг мени уришди: "Сенга нимага керак эди ўша сариқ темирлар? Мен бундан кейин қулоғингда, қўлингда бирон нарсалар кўрмайин", - деди ва куёвигача қараб: "...жон! (отам унинг исмига "жон"ни қўшиб айтди) сиз айтгандай бўлади", - деди ва уйга кетди. Куёв уни кузатмадим. Кейин эшитишимча, отам тўғри уйга бормади ҳамма киз-ўғиллариникига кириб чиқибди. Сўнг бизникига ҳеч ким бормаслигини айтиб, "У мен ўйлаган одам эмас экан", - дебди. Шундан сўнг, ҳамма оёғини узди. Мен эса уйда бузуқлик устида қўлга

ТАҚДИР МЕНИ ҲАР КҮЙГА

тушгандай шумшукка ўхшаб қолдим. Энди у зулмини юз бора кучайтирсаям "воҳ" демасдим. Гуноҳим бўйнимда. Бу орада туғилган куним

бўлди. Овсинларим: "Янга, бирон нарсалар пишинг. Биз бораемиз сизни йўқлаб. Сизни ёлғиз қилиб қўймаймиз", - дейишди. Мен ош дамладим. Кечкурун эрим ишдан келиб: "Нимага бунча овқат қилдинг, ким келади?" - деди. "Меникилар эмас, сизникилар келади", - дедим. Улар келишди. Мен шум етимга ўхшаб ўтирибман. У эса мутлақ голиб, ичиб олиб, менга қараб бўлар-бўлмасга хоҳолаб қуларди. Туғилганимга пушаймонлар еганман, ўшанда. Унинг бир гапи бор эди. "Сен азоблансанг, мен роҳатланаман, мен сени бир умр ана шундай азобланайман". Лекин "бир умр бирга яшаш эмас" этса, демаган экан. У менин устимдан бундай разилона ҳукмронлигининг охирига ойларини ўтказаятганлигини билмаган, мен ҳам билмаганман. Орадан бироз вақт ўтиб у уйдаги стол устига йўлланма қозоғини келтириб қўйди ва ўзича мени сихатгоҳга кетаётганидан "воқиф" қилди. У сихатгоҳга кетди ва мен уни кўришга бордим. Охири борманимда у ёлғиз эмаслигини кўрдим ва ярим кечгача жанжаллашди ва ярим тунда уйга қайтдим. У менин қолишимни-ям айтмади, уйга келтириб қўймадим. Мен жуда енгил бўлиб уйга келдим. Чунки шунча йиллик азобларимнинг ечимини топгандек эдим, гўё. Мен бундай қаро кунларимга нўқта қўйиш вақти келганини англаб етдим, у аёлни топиб, опа-сингилдай гаплашдим. Эримнинг жуда кўпгина сирларидан огоҳ бўлдим. Яширин уйлари, дам олиш маскани (дача), аёллар... Орамиз совуқлашгандан-совуқлашиб, у ажрашиш учун ариза берди. Суд бизга муҳлат берди. Муддат

ўтиб кетса-да, судга мени олиб бермади. Азоблашда давом этаверди. Охири ўзим ариза бердим. Биз ажрашдик. Мен ариза берганимдан кейин у бир неча марта мен билан: "Гаплашиб олайлик", - деб уриниб кўрди. Унинг гапини тингламадим. Гаплашсам, мен бир кўнгли бўш аёл, аризамни қайтиб олардим. Умрим яна азобу кийноққа ўтаверарди. Масала уй-жой ва мол-мулкка келганда мен яна бош чангаллаб қолдим. **Ҳуқуқий билимим нақадар саёз эканлигини бир кўринг!** Узингизнинг уйингиз, машинангиз бировники бўлиб чиқса қандай аҳволга тушардингиз? У мен ва болаларимга

хўрлади? Нера? Нера? Нера? Бу каби саволлар миямда айланаверади, айланаверади. Унинг қандай маслаҳати бўлган, мен бунди билмадим. Лекин ҳар қандай мақсад-муддаси бўлганидаям мени, болаларининг онасини бундай қилмаслиги керак эди. Мана, энди бир эмас, иккита хотин олиб, муродигаям етди. Ҳали етолмаган бўлса, яна 3-4 тани олсин ва яшасин, Худойимдан сўрайманки, йигит ёшида ўлмасин ва бир умр болаларининг онасини қанчалар хўрлаганини эсидан чиқармасин. Мен ажралиш жараёни ва ундан кейинги воқеаларни ниҳоятда қисқа баён қилдим. Чунки у кунларни эс-

СОЛДИ

лаш, уни яна қайтадан бошимдан кечиршидай гап. "Мол ачиги-жон ачиги", дейдилар. Мен милиция нозирини хонасида: "Нексия"нинг пулини ўз қўлим билан берганман. Ҳаққимни беришсин", - деганимда: "Бунинг гапига қулоқ солманглар, руҳий касал бу. Бўлмаса бировларнинг машинасини меники дермиди", - деб хужжатларини кўрсатди. Бошқа нарсалар хусусида ҳам шундай бўлди. Ажралгандан кейин мен уйимизда яшаб қолдим. У уйдан чиқиб кетиб, далада яшай бошлади. Бу орада менин туғилган куним бўлди. Ога-иниларим табриқлаб келишди. «Кўнгли ярим бўлди, кўнглини кўтарайлик», деб улар 3-4 машина бўлиб келишди. Эндигина овқатни сузган маҳал эрим онаси, уқаси билан етиб келди ва кўз кўриб қулоқ эшитмаган шармандагарчиликни қилишди. Эрим "битта гишт қўйиб, бир чангал лой урма" хонадонда меҳмонларга 5 дақиқа муҳлат берди Қайнонам эса менга қараб: "Отангнинг уйдан уй олиб келганмидинг", - деб ўғлини қўллаб-қувватлаб ўтирди. Натижада 1-1,5 соат ўтириб ўзи шундоқ ҳам кетадиган менин меҳмонларимни сочларидан ўраб олиб (сингилларимни) уриб-уриб ҳайдаб юборди. Ош-ошда, сув-сувда қолди. Эрим уяли телефонида қолган ога-иниларига қўнғироқ қилди. Ҳаммаларни тайёр туришган экан, чигир-кадай ёпирилиб келишди. Камига милиционерларга хабар беришди. Улар етиб келиб меҳмонларни итариб-итариб машиналарига солиб олиб кетишди ва ярим соатда ҳамма жой сув қуйгандай бўлди. Мен уларни шу йўл билан ҳайдаб юборишди, деб ўйласам, уларни эса милиция хонасига олиб бориб тавбасига таантиришди. Отамни ичиб олиб ҳақорат қилганликда айблаб судга беришди. Тўғри, отам ичган эди. Лекин ҳеч кимни ҳақорат қилган эмас! Аксинча, эрим отамни ҳақорат қилди, лекин суд фактларга асосланади. Отамнинг ичганлиги факт! Хуллас, бу уюштирилган томоша сабаб мен уйни уларга бўшатиб бердим. Очкўз, разил, баттол эрим ўша уйда янги хотинчалари билан яшаяпти. Мен 17 йил тоғдай таянчим деб билганим, соясига кўрпачалар солганим ҳазрати Эркак мендек заифа бир аёлни мана шундай ифлос йўллар билан ҳамма нарсалардан маҳрум қилди. Табиатан мол-дунёга ўчлигим йўқлиги туфайли, мен у нарсаларга унчалик ачинамадим, мол-дунё кимга вафо қилибдики, унга вафо қилсин. Энг асбейси мен осойишталигимни, инсонлигимни қайтиб топдим. Уч бебаҳо гавҳарим билан одамлардай яшай бошладим. Бу умидли дунёда ўша кўрган қора кунларим эвазига ёруғ кунларга ҳам етдим ва бундан ҳам яхши кунларга интилиб яшайман.

